

T.C.

**ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
İÖÖ-YL-2014-0001**

**ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN
SATRANÇ EĞİTİMİNİN İLKOKULA HAZIR
BULUNUŞLUĞA ETKİSİ**

HAZIRLAYAN

Fatih KAYNAR

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Sezai KOÇYİĞİT

AYDIN- 2014

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
İÖÖ-YL-2014-0001

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN
SATRAHÇ EĞİTİMİNİN İLKOKULA HAZIR
BULUNUŞLUĞA ETKİSİ

HAZIRLAYAN

Fatih KAYNAR

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Sezai KOÇYİĞİT

AYDIN- 2014

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

İlköğretim Anabilim Dalı **Yüksek Lisans** Programı öğrencisi **Fatih KAYNAR** tarafından hazırlanan **Erken Çocukluk Döneminde Verilen Satranç Eğitiminin İlkokula Hazır Bulunuşluğa Etkisi** başlıklı tez, **17/10/2014** tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı	Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan	: Doç. Dr. Kerim GÜNDOĞDU		ADÜ
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Sezai KOÇYİĞİT		ADÜ
Üye	: Yrd. Doç. Dr. D. Esra ANGIN		ADÜ

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim KurulununSayılı kararıyla tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Fatma Neval GENÇ
Enstitü Müdürü

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

17/10/2014

İmza

Fatih KAYNAR

YAZAR ADI-SOYADI: Fatih KAYNAR

BAŞLIK: ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ
EĞİTİMİNİN İLKOKULA HAZIR BULUNUŞLUĞA ETKİSİ

ÖZET

Türkiye’de erken çocukluk eğitimi verilen kurumlarda çocuklara okul öncesi eğitim programında ön görülen kazanımların getirdiği etkinliklerin yanında yüzme, dans, drama ve satranç gibi çeşitli etkinlikler sunulmaktadır ancak bu etkinlikler çocukların gelişimlerine ve bir sonraki eğitim yaşantılarına nasıl bir etki yapmaktadır? Bu araştırmanın amacı erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarına etkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokullarından yansız atama ile seçilen beş-altı yaş grubu satranç eğitimi alan 30 çocuk, satranç eğitimi almayan 30 çocuk olmak üzere toplam 60 çocuk oluşturmaktadır.

Araştırmada anaokulu çocuklarının okul olgunluklarını belirlemek amacıyla Metropolitan Olgunluk Testi, sosyal becerilerini belirlemek amacıyla PKBS Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği B Formu dikkat toplama becerilerini belirlemek amacıyla ise FTF-K Beş Yaş Çocukları İçin Dikkat Toplama Testi kullanılmıştır. Testler çocuklara ön test ve son test olarak uygulanarak deney grubu ve kontrol grubu çocuklar arasında anlamlı fark olup oluşmadığına bakılmıştır.

Araştırma sonucunda erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların genel okul olgunluğunu, sosyal becerilerini ve dikkat toplama becerilerini anlamlı düzeyde etkilediği sonucuna ulaşılmış ayrıca erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin Metropolitan Olgunluk Testinin alt testlerinde kelime anlama ve genel bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşturmadığı bunların dışında testin alt testlerini oluşturan cümle olgunluğu, sayı olgunluğu, eşleştirme ve kopya etme becerilerinde anlamlı düzeyde fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Erken çocukluk, Satranç eğitimi, İlkokula hazır bulunuşluk.

NAME- SURNAME: Fatih KAYNAR

TITLE: THE EFFECTS OF EARLY CHILDHOOD CHESS EDUCATION ON
ELEMENTARY SCHOOL READINESS OF CHILDREN

ABSTRACT

In Turkey, early childhood education institutions offer several activities like swimming, dancing, drama and chess besides the activities that are required by the preschool education curriculum. But how do these activities affect early childhood development and children's further education? This study aims to examine the effects of early childhood chess education activities on children's school readiness. Levels the study group of the research is composed of 60 children in total, 30 of whom receive chess education and 30 of whom do not. The children enrolled in chess classes are at the age of five-six and selected through random selection from Ankara's independent preschools under the Ministry of National Education.

Within the scope of this research, Metropolitan Readiness Test was used in order to measure the school readiness of preschool children; B form of PKBS Preschool and Kindergarten Behavior Scales was applied in order to assess preschoolers' social skills; (FTF-K) Attention Test for Five-Year-Old Children was administered to determine concentration skills. Pretests and post-tests were applied to both experimental and control groups to find out whether there was any significant difference between the children's skills.

Study results revealed that early childhood chess lessons had a significant effect on school readiness, social and concentration skills. However, while there was no significant difference with respect to the early childhood chess education's effects on two subtests (word recognition and general knowledge) of the Metropolitan Readiness Test, significant differences were found for other subtests like sentences, numbers, matching and copying skills.

KEY WORDS: Early childhood, Chess education, Elementary school readiness.

ÖNSÖZ

Son yıllarda yaşanan gelişmelerle birlikte erken çocukluk eğitimi ülkelerin öncelikli eğitim politikalarından biri haline gelmiştir. Erken çocukluk eğitimi aracılığıyla çocukların gelişimine ciddi katkılar sunulmaktadır. Bu katkılardan birisi de çocukları bir sonraki eğitim dönemi olan ilkokula hazırlanmasıdır. Çocukların ilkokula hazır olmaları amacıyla Okul Öncesi Eğitim Programında birçok kazanım yer almakla beraber Drama, Satranç gibi ilave etkinliklerde çocukların ilkokula hazır olmalarına destek sağlanmaktadır. Ülkemizde erken çocukluk döneminde satranç eğitimi üzerine yapılan çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Yapılan alan yazın taramasında satranç üzerine çeşitli araştırmalara rastlanmasına rağmen ilkokula hazır bulunuşluk üzerine yapılan doğrudan bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle çalışmanın alan yazınına ve erken çocukluk dönemine ilişkin yapılacak çalışmalara ışık tutacağını düşünüyorum.

Çalışmanın her aşamasında bana büyük destek olan; Danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Sezai KOÇYİĞİT' e, Araştırma Görevlisi Emre SÖNMEZ' e Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı öğretim elemanlarına, çalışmalarımı yapmam da her türlü kolaylığı sağlayan Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürü Sayın Funda KOCABIYIK' a, Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü AR-GE ve Projeler Daire Başkanı Sayın Zeynep ÖÇGÜDER' e Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü çalışanlarına ve çok değerli aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
SİMGELER DİZİNİ	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUK VE SATRANÇ EĞİTİMİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ, KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
1.1. İLKOKULA HAZIR BULUNUŞLUK (OKUL OLGUNLUĞU).....	7
1.1.1. İlkokula Hazır Bulunuşluğun Tanımı ve Önemi.....	7
1.1.2. Okula Hazır Oluşu Etkileyen Başlıca Faktörler.....	11
1.1.2.1. Fiziksel Faktörler.....	11
1.1.2.2. Zihinsel Faktörler.....	11
1.1.2.3. Sosyal Çevresel Etmenler.....	11
1.1.2.4. Duygusal Faktörler.....	11
1.1.3. Okula Hazır bulunuşluk Ölçütleri.....	14
1.2. SATRANÇ EĞİTİMİ.....	18
1.2.1. Satranç.....	18
1.2.2. Satrancın Tarihçesi.....	19
1.2.3. Dünyada Satranç.....	21
1.2.4. Türkiye'de Satranç.....	22
1.2.5. Satrancın Yararları.....	23

1.2.6. Satrancın Eğitimdeki Rolü	25
1.2.7. Satranca Başlama Yaşı.....	26
1.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	27
1.3.1. İlkokula Hazır Bulunuşluk ile İlgili Araştırmalar	27
1.3.2. Satranç ile İlgili Araştırmalar.....	32

İKİNCİ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM.....	36
2.1. Araştırma Modeli	36
2.2. Çalışma Grubu.....	36
2.3. Veri Toplama Araçları.....	37
2.3.1. Metropolitan Okul Olgunluk Testi.....	38
2.3.2. PKBS Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği (Preschool and Kindergarten Behavior Scales).....	40
2.3.3. FTF-K Beş Yaş Çocukları İçin Dikkat Toplama Testi (Frankfurter Test für Fünfjährige - Konzentration).....	41
2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	42
2.4.1. Verilerin Toplanması	42
2.4.2. Verilerin Analizi	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	45
3.1. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kelime anlama olgunluğunu etkilemekte midir?	45
3.2. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların cümle olgunluğunu etkilemekte midir?	48

3.3. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların genel bilgi düzeyini etkilemekte midir?	51
3.4. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların eşleştirme becerilerini etkilemekte midir?	54
3.5. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sayı olgunluğunu etkilemekte midir?	57
3.6. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kopya etme becerilerini etkilemekte midir?	61
3.7. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların genel okul olgunluğunu etkilemekte midir?	64
3.8. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sosyal becerilerini etkilemekte midir?	68
3.9. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların dikkat toplama becerilerini etkilemekte midir?	71
SONUÇ	75
KAYNAKÇA	77
EKLER	87
ÖZGEÇMİŞ	88

SİMGELER DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
AÇEV	: Anne ve Çocuk Eğitim Vakfı
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
FIDE	: Uluslararası Satranç Federasyonu
FTF-K	: Beş Yaş Çocukları İçin Dikkat Toplama Testi (Frankfurter Testsfür Fünfjähriđe Konzentration)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PKBS	: Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği (Preschool and Kindergarten Behavior Scales)
UNİCEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
TSF	: Türkiye Satranç Federasyonu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Okul Öncesi Eğitim Programının Genel Özellikleri ile İlkokul Programının Genel Özellikleri.....	9
Tablo 2. Araştırma modeli	36
Tablo 3. Çalışma Grupları Demografik Özellikleri	37
Tablo 4. Düzeltilmiş Puan Tablosu.....	42
Tablo 5. Karşılaştırma Tablosu.....	42
Tablo 6. Kelime Anlama Olgunluğu Betimleyici İstatistik Tablosu.....	45
Tablo 7. Kelime anlama olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA sonuçları.....	46
Tablo 8. Kelime Anlama Olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu	47
Tablo 9. Cümle Olgunluğu Betimleyici İstatistik Tablosu	48
Tablo 10. Cümle olgunluğu Ön test–Son test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları.....	49
Tablo 11. Kelime Anlama Olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu.....	50
Tablo 12. Genel Bilgi Düzeyi Betimleyici İstatistik Tablosu.....	51
Tablo 13. Genel Bilgi Düzeyi Testi Ön Test–Son Test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları.....	52
Tablo 14. Genel bilgi düzeyi Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA çizgi grafiği tablosu	53
Tablo 15. Eşleştirme becerisi betimleyici istatistik tablosu.....	54
Tablo 16. Eşleştirme Ön test–Son test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları	55
Tablo 17. Eşleştirme Becerisi Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu	56

Tablo 18. Sayı Olgunluğu Betimleyici İstatistik Tablosu.....	57
Tablo 19. Sayı olgunluğu Ön test–Son test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları	58
Tablo 20. Sayı Olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu	59
Tablo 21. Kopya Etme Becerileri Betimleyici İstatistik Tablosu	61
Tablo 22. Kopya Etme Becerileri Ön Test–Son Test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları.....	62
Tablo 23. Kopya Etme Becerileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu	63
Tablo 24. Genel Okul Olgunluğu Betimleyici İstatistik Tablosu	64
Tablo 25. Genel Okul Olgunluğu Ön Test–Son Test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları.....	65
Tablo 26. Genel Okul Olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu	66
Tablo 27. Sosyal Beceri Betimleyici İstatistik Tablosu.....	68
Tablo 28. Sosyal Beceri Testi Ön Test–Son Test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları.....	69
Tablo 29. Sosyal Beceri Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu	70
Tablo 30. Dikkat Toplama Becerileri Betimleyici İstatistik Tablosu	71
Tablo 31. FTF-K Testi Ön test–Son test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları	72
Tablo 32. Dikkat Toplama Becerileri Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu.....	73

GİRİŞ

Problem Durumu

Son yıllarda erken çocukluk eğitimi alanındaki araştırmalar çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik döneminin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Erken çocukluk dönemi içerisinde çocukların ilkokula hazırlanması ve ilkokula hazır bulunuşluk durumlarının ilkokul başarısı üzerindeki etkileri konuya ilişkin yasal düzenlemelerin değişmesiyle birlikte büyük ilgi uyandırmıştır. Çocukların ilkokula hazır olması, tüm gelişim alanlarında önemli bir alt yapıyla dengeli bir şekilde olgunlaşması ve öğrenme için gerekli olan tüm önkoşul özellikleri gösterebilecek performansta erken çocukluk dönemini tamamlamaları tüm yaşamları boyunca çocuklara ciddi katkılar sağlayacağı düşünülebilir (Koçyiğit, 2009). Erken çocukluk eğitim programlarının amaçları genel olarak ifade edildiğinde; çocukların beden, zihin ve duyu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, onları ilkokula hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak ve çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak olarak ifade edilebilir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013).

Erken çocukluk eğitiminin genel amaçlarında da ifade edilen çocukları ilkokula hazırlamak, genellikle çocukların okuma yazma becerisini kendi başına yerine getirebilecek olgunlukta olması olarak algılansa da çocukların motor, sosyal, bilişsel ve dil becerilerinin gelişmesiyle öğrenim yapabilecek kapasiteye ulaşmış olması olarak tanımlanabilir (Dinç, 2013; Unutkan, 2003). Erken çocukluk eğitimi programlarında programda hedeflenen gösterge ve kazanımlara destek olabilecek çeşitli sanatsal ve sportif etkinliklere yer verilebilmektedir (MEB, 2014). Bu nedenle anaokullarında ve anasınıflarında drama, dans, resim, satranç gibi birçok etkinlik hem erken çocukluk döneminde verilmesi planlanan kazanımları kazandırmak hem de çocukları zihinsel ve sosyal olarak ilkokula hazırlamaya destek sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi MEB'in Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan bilişsel alan gösterge ve kazanımları öncelikli olmak üzere sosyal ve duygusal alan gösterge ve kazanımlarına da katkı sağlamaktadır (MEB, 2013; Kulaç, 2006). Satrançla ilgili yapılan araştırma sonuçları, satranç oynayan bireylerin yaratıcılık, eleştirel düşünme, karar verme,

problem çözüme gibi zihinsel kapasitelerinde gelişmeler olduğunu, satrancın başarıyı olumlu etkilediğini ve zamanı kullanmada iyi bir spor olduğunu göstermiştir (MEB, 2006).

Yapılan araştırmalarda erken çocukluk döneminden ilkokula başlayan çocukların okula başlamaları üzerinde takvimsel yaştan ziyade çocukların gelişim alanlarının tamamında bir olgunluğun daha önemli olduğu ve erken çocukluk döneminde verilen eğitimlerin çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal açıdan öğrenmeler için ön koşul olabilecek yeterlilikleri kazandırmasının önemli olduğu ifade edilmiştir (Balat, 2003; Boz 2004; Koçyiğit, 2009; Kotil, 2005).

Çocuklarının ilkokula hazır olması için aile, okul öncesi eğitim kurumları ve burada çalışan personele önemli görevler düşmektedir. Aileler formal olarak sunulan erken çocukluk eğitimlerinin yanında çocukları nitelikli erken öğrenme programlarına ve dönem içinde ilgi duyabilecekleri etkinliklere yönlendirmelidirler (Dinç, 2013). Her anne baba çocuğunun bedensel zihinsel duygusal olarak gelişmesi için erken dönemlerden başlayarak onları çeşitli sportif etkinliklere yönlendirir. Satranç bu etkinlikler içinde çok önemli bir yere sahiptir. Zira satranç oyunla iç içe olan bireylerin zihinsel olarak becerilerini geliştiren, onları içsel dünyalarında hayata hazırlayan hayatın küçük bir kopyasıdır (Kulaç, 2006).

Satranç ile ilgili yapılan araştırmalarda, erken çocukluk döneminde satranç eğitimi alan çocukların matematik ve çeşitli bilişsel becerilerde satranç eğitimi almamış çocuklara oranla daha başarılı olduğu tespit edilmiştir (Tekneci, 2009). Tuzcuoğlu eğitsel bir araç olarak satrancın; yaratıcılığı, okuma becerisini, zekâyı, muhakeme ve düşünme becerilerini geliştirdiği, beceri gerektiren zihinsel faaliyetlerde zamanı kullanma konusunda ciddi yararlar sağladığı ifade etmiştir. (Köksal, 2006; Manak, 2013). Bununla birlikte satranç eğitiminin, problem çözüme yaklaşımları, karar verme ve düşünme stillerine etkisinin incelendiği diğer bir araştırmada ise satrancın problem çözüme becerileri üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı belirtilmiştir (Ün, 2010).

Alan yazın incelendiğinde ilkokula hazır bulunuşluk kavramıyla ilgili birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalarda ebeveynlerin ve erken çocukluk eğitimi

programları uygulayan kurumların çocukların ilkokula hazırlanmasından sorumlu olduğu ifade edilmiştir (Koçyiğit, 2009; Tuğrul, 1992; Ülkü, 2007). Erken çocukluk eğitimi büyüme ve gelişmenin en hızlı olduğu dönemdir. Bu nedenle çocukların bilişsel, duyuşsal ve motor becerilerini kazanmalarında erken çocukluk eğitimi programlarının olabildiğince zengin içerikte olması gerektiği ifade edilmiştir (Güven ve Azkeskin, 2012).

Satranca yönelik yapılan birçok çalışmanın ortak vurgusu satrancın eğitimin her kademesinde kullanılabilecek bir araç olduğu yönündedir (Türkiye Satranç Federasyonu [TSF], 2013). İlgili alan yazın incelendiğinde ilkokula hazır bulunuşluk ile ilgili araştırmaların olduğu ancak satrancın ilkokula hazır bulunuşluk üzerine etkilerinin araştırıldığı çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle Erken Çocukluk Döneminde verilen satranç eğitiminin ilkokula hazır bulunuşluk üzerine etkisinin araştırılmaya değer olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarına etkisini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen alt amaçlara cevap aranmıştır.

1. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kelime anlama olgunluğunu etkilemekte midir?
2. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların cümle olgunluğunu etkilemekte midir?
3. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların genel bilgi düzeyini etkilemekte midir?
4. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların eşleştirme becerilerini etkilemekte midir?
5. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sayı olgunluğunu etkilemekte midir?

6. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kopya etme becerilerini etkilemekte midir?

7. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların genel okul olgunluğunu etkilemekte midir?

8. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sosyal becerilerini etkilemekte midir?

9. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların dikkat toplama becerilerini etkilemekte midir?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin ilkokula hazır bulunuşluğa etkisi incelenmektedir. Alan yazınında ilkokula hazır bulunuşluk ile ilgili birçok araştırma yapılmış olmasına rağmen satranç eğitiminin ilkokula hazır bulunuşluğa etkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle çalışmanın ilkokula hazır bulunuşluk ve satranç eğitimine yönelik alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma son yıllarda ülkelerin eğitim politikalarında tartışma konusu olan ilkokula başlama ve ilkokul için ön koşul niteliğindeki becerileri kapsayan ilkokula hazır bulunuşluk olgusunu ele alması nedeniyle önemlidir. Ayrıca çalışmanın diğer bir değişkeni olan satranç eğitimi üzerinde durularak satranç eğitiminin erken yaşlardan itibaren çocuğa sağladığı yararlar değerlendirilecektir. Bilindiği üzere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1.-8. sınıflar için satranç seçmeli ders olarak okutulmakta ve çocuk kulüplerinde satranç kulübü olarak okul öncesi dönemden lise kademesine kadar büyük ilgi görmektedir. Bu bağlamda satranç eğitiminin erken yaşlarda başlatılması ile ilgili değerlendirmelere katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın bulguları ile erken çocukluk döneminin önemli amaçlarından olan ilkokula hazır bulunuşluğa ilişkin yeni çözümlere ulaşılabilir. İkokula hazır bulunuşluğa katkı sağlayan yeni etkinliklerle erken çocukluk döneminde verilen

etkinlikler çeşitlendirilebilir. Ayrıca günümüz eğitim programlarında temel derslerin yanında oldukça popüler olan satranç eğitiminin erken çocukluk döneminde başlatılmasının gerekçeleri araştırma ile yeniden değerlendirileceğinden araştırmanın bulguları önemli görülmektedir.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2012-2013 eğitim öğretim yılında, Ankara ilinde kamuya ait bağımsız anaokullarında erken çocukluk eğitimine devam ederken satranç eğitimi alan 30 çocuk ve satranç eğitimi almayan 30 çocuk olmak üzere toplam 60 çocuk; çocuklara uygulanacak olan özel tasarlanmış sembol, desen, grafik ve resimlerden oluşan ölçek ile sınırlıdır.

Tanımlar

Erken çocukluk

Erken çocukluk dönemi Dünya Erken Çocukluk Örgütü (World Organization for Early Childhood Education) tanımına göre sıfır-sekiz yaş aralığını kapsamaktadır. Ülkemizde ise 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Kanunundan sonra çocukların ilkokula başlama yaşının altı olmasıyla beraber sıfır-altı yaş dönemi ya da okul öncesi dönem olarak adlandırılmaktadır (Turaşlı, 2012). MEB Erken Çocukluk Eğitimi “Çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan bedensel, motor, sosyal ve duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde şekillendiği, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitim sürecine erken çocukluk eğitimi denir” şeklinde tanımlamıştır (MEB, 2011).

Satranç

Satranç iki oyuncu arasında oynanan bir zekâ oyunudur. Bu oyun satranç tahtası denilen 8×8'lik kare bir alan üzerinde satranç taşlarıyla oynanır. Toplam 64 karenin yarısı siyah, yarısı beyaz renklerden oluşur. Taraflar beyaz ve siyah renkli taşları alırlar. Her oyuncunun bir seferde bir hamle yapmasıyla oyun gelişir. Oyunun başında beyaz ve siyahların 16 taşı bulunur. Bunlar bir şah, bir vezir, iki kale, iki fil,

iki at ve sekiz piyondan oluşur. Oyunun amacı karşı tarafın şahını mat etmektir (Kulaç, 2006).

İlkokula Hazır Bulunuşluk (Okul Olgunluğu)

Çocuğun tüm gelişim alanlarının (sosyal-duygusal, motor, bilişsel, dil) yanı sıra öğrenme yaklaşımları, kavrama ve genel bilgi konusunda aile, okul ve çevrenin desteğiyle kendinden beklenen düzeye ulaşması ve bu konuda gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmasıdır (Dinç, 2013).

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKOKULA HAZIR BULUNUŞLUK VE SATRANÇ EĞİTİMİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ, KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. İLKOKULA HAZIR BULUNUŞLUK (OKUL OLGUNLUĞU)

1.1.1. İlkokula Hazır Bulunuşluğun Tanımı ve Önemi

Gelişim, doğum öncesi, doğum ve doğum sonrasında, kalımsal ve çevresel etmenlerin karşılıklı etkileşimiyle yönlene bir süreçtir. İnsan yaşamı göz önünde bulundurulduğunda bazı gelişimsel özelliklerin kazanılmasında duyarlılık taşıyan belirli zaman aralıkları bulunmaktadır (Dinç, 2013). Erken çocukluk dönemi gelişim alanlarının tamamında insan yaşamı için hayati öneme sahip becerilerin kazanılması ve sonraki dönemlere hazırlık amaçlı edinimlerin sağlanması için kritik bir evredir. Hayatın her evresi bir önceki dönemin izlerini taşır. Bu da bizi bir sonraki evreye ya hazırlıklı kılar ya da bir sonraki evreye uyum sağlamamıza zorluklar ortaya çıkarır (Dinç, 2013; Oktay, 2013).

Okul öncesi dönem çocuğun gelişim hızı ve öğrenme kapasitesinin en yüksek olduğu kritik yılları kapsar. Bu yıllarda temeli atılan beden sağlığı ve kişilik yapısının, ileri yaşlarda aynı yönde gelişme şansı daha yüksektir. Çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının yetişkinlikte bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiği gözlemlenmiştir (Oktay, 2013). Okul öncesi eğitimin amaçların biri, ilkokul sınıflarındaki öğrenme için zemin hazırlamaktır. Erken dönemdeki eğitim, çocuğun daha sonraki akademik başarısının temelini oluşturacak beceriler üzerinde durmalıdır (Güler, 2012). MEB ve UNICEF'in ortaklaşa hazırladığı Okul Öncesi Eğitimde Bilgi Tutum ve Uygulama (2008) araştırmasına göre ebeveynlerin çocuklarını okul öncesi eğitime gönderme sebeplerinin başında çocukların sosyalleşmesi ve ilkokula hazırlanması gelmektedir.

Okula başlama, çocuğun yaşamındaki önemli dönüm noktalarından biridir. Yeni yaşamsal deneyimleri içeren okula başlama süreci ve bu sürecin gerektirdiği uyum, çocuğun belli bir düzeyde zihinsel, sosyal ve duygusal olgunluğa erişmiş

olmasını gerektirmektedir (İnal, 2013). Okula başlama olgunluğu her çocukta farklı düzeylerde olsa da altı yaş çocuğunun okul ortamında yer almaya ve eğitim etkinliklerine katılmaya hazır olduğu kabul edilmektedir (Güler, 2012). Okul olgunluğu kavramı oldukça karmaşık bir kavramdır. Aileler için okula başlama zamanı yasalarla belirlenmiştir fakat belirlenen yaşta çocuğun okula başlamaya hazır olup olmadığı ise merak konusudur (Balat, 2013). Son yıllarda okula hazır olmak ya da okul olgunluğu kavramlarının anlamı sıkça tartışılmaktadır. Çocuğun okula hazır olması onun kendisi ve çevresindeki birçok etmenle yakından ilişkilidir. Bu yüzden okul olgunluğunun daha geniş ve esnek bir perspektiften bakılarak tanımlanması görüşü benimsenmiştir (Dinç, 2013).

Hazır bulunuşluk kavramı ilgili alan yazında çeşitli şekillerde kullanılmıştır. Kavram uzun yıllar okuma – yazma ile veya okula başlama ile birlikte anılmıştır. Günümüzde daha çok öğrenmeye hazır oluş şeklinde kullanılmaktadır (Oktay, 2013). Hazır bulunuşluk, Thorndike'e göre sinir sisteminin öğrenmeye hazır hale gelmesi, daha geniş anlamda, belli bir kazanımın edinilmesi için gerekli olan ön koşul davranışların kazanılmasına, bilişsel, duygusal, sosyal ve motor gelişim bakımından hazır olma hali olarak ifade edilebilir (Başaran, 1998; Binbaşıoğlu, 1995; Ülgen, 1997). Hazır bulunuşluk terimi kısaca daha önce öğrenilmesinde zorluk çekilen bir konunun, herhangi bir zorluğa ya da kırıklığa uğramadan öğrenebildiği –yapılabildiği zamanı ve koşulları içerir (Oktay, 2013).

Çocuğun okula hazır oluşu tüm gelişim alanlarında belli becerileri istenilen düzeyde kazanmasına bağlıdır. Bu becerilerin kazanılmasında, çocuğun doğuştan getirdiği özelliklerle birlikte aile, okul ve diğer çevresel kaynaklar tarafından çocuğa sunulan fırsatlar çok önemlidir (Dinç, 2013). Çocuk doğumuyla birlikte anne ve babası başta olmak üzere tüm aile bireyleriyle iletişime geçmeye başlar. Çocuğun fiziksel gelişimine paralel olarak oyunlar oynar ve sosyalleşmeye başlar. Okul yaşına gelmesiyle birlikte çocuğun okula sorunsuz başlaması, temel davranışları edinmesi beklenir. Öğrenmenin başlangıcı olan ilkokulda çocuktan, iletişim kurabilmesi, paylaşması, arkadaşlık kurması yeni girdiği bu topluma uyum sağlaması ve okuma yazma becerisini kazanması beklenmektedir (Haktanır, 2002). Okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşabilmesi ve nitelikli bir eğitimin yapılabilmesi için, hem bu dönem

çocuğunun hem de ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin genel gelişim özellikleri, gereksinimleri ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır (Dinç, 2013).

Okul öncesi eğitim sürecinde öğretmenler, ilkökul birinci sınıfa başlayacak çocukların sahip olması gereken yeterliliklere göre çeşitli etkinlikler düzenlemektedirler. Bu etkinlikler tüm eğitim-öğretim yılını kapsayacak şekilde planlanmaktadır. Böylelikle çocuklar ilkökula geçişte yeterli okul olgunluğuna ulaşmış olacaklardır (Güler, 2012). Türkiye genelinde uygulamada olan okul öncesi eğitim programında çocukların ilkökula hazırlanmalarına yönelik farklı alanlarda birçok gösterge yer almaktadır. İlkokul programları ile bütünlük içinde olan okul öncesi eğitim programı ilkökula hazır oluşu etkileyen temel faktörlere destek sağlamaktadır (MEB, 2013). Okul öncesi eğitim programının genel özellikleri ile ilkökul programının genel özellikleri Oktay (2013), tarafından tablo 6'da verildiği şekilde karşılaştırılmıştır.

Tablo 1. Okul Öncesi Eğitim Programının Genel Özellikleri ile İlkokul Programının Genel Özellikleri

Okul Öncesi Eğitim Programının Genel Özellikleri	İlkokul Programının Genel Özellikleri
<i>Gelişimsel programlar uygulanır.</i>	<i>Gelişimsel özellikler dikkate alınmıştır.</i>
<i>Programda grubun özelliğine (yaş, gelişim özellikler, çevre, bireysel farklılıklar) göre değişiklikler yapılması desteklenir.</i>	<i>Programda grubun özelliğine (yaş, gelişim özellikler, çevre, bireysel farklılıklar) göre değişiklikler yapılacağı ön görülmektedir.</i>
<i>Grup etkileşimi fazladır.</i>	<i>Grup etkileşimi vurgulanmaktadır.</i>
<i>Öğrenme süreçleri, sonuçlardan ve ürünlerden önemlidir.</i>	<i>Sonuç ya da ürün kadar öğrenme süreçleri de önemsenmektedir.</i>
<i>Esnek bir programdır.</i>	<i>Esnek bir programdır.</i>
<i>Ders yoktur, etkinlikler vardır.</i>	<i>Ders vardır.</i>
<i>Etkinlik süreleri standardize edilmemiştir.</i>	<i>Dersler standart sürelerde yapılır.</i>

Tablo 1. (devamı)

Kurallar, gruba ve grubun özelliğine göre oluşturulur.

Öğretmen rehberdir, öğretici olmaktan çok ortamı hazırlayıcı ve yol göstericidir.

Sınıf düzenindeki farklılık, çocukları programda değişik düzeylerde aktif kılar(sınıf etkinlik köşelerinden oluşmuştur).

Çocuklar deneyerek, yaşayarak, yaparak öğrenirler.

Gelişimsel amaçları gerçekleştirmek için önceden belirlenmiş üniteler ve konular yoktur, ancak bu yaş grubu için uygun olan kavramlar belirlenmiştir. Ayrıca amaçların ve kazanımların gerçekleştirilmesinde uygun konu ve temaların araç olarak kullanılması önerilmektedir.

Amaçlar, kazanım ve göstergeler merkeze alınmıştır. Bunlar çocukların kazanması gereken yeterliliklerdir.

Günlük planların genel çerçevesi belirlenmiştir, ancak etkinliklerin sıralaması günlük uygulamalara göre bazen farklılık gösterebilir.

Öğrenme süreçlerinde alternatif etkinlikler önerir.

Çocuğun tüm gelişim alanlarının olabildiğince eşit desteklenmesi esastır.

Değerlendirmede süreç önemlidir. (Öğretmenin değerlendirilmesi, programın değerlendirilmesi farklı yöntemlerle yapılabilir).

Öğrenci merkezli yaklaşım temeldir.

Sınıf ve okul kuralları çoğunlukla önceden belirlenir, ancak çocuğun bu karar alma süreçlerine katılımı önemsenmektedir.

Öğretmen rehberdir, öğrencilerin kendi öğrenmeleri için ortamı hazırlar, bilgilerinin bütünleştirilmesine katkıda bulunur.

Sınıflar çoklukla sıra düzenindedir, ancak çocukların aktif olarak programa katılması esastır.

Çocuklara aktif öğrenme olanakları sunulmaktadır. Öğrencinin yaparak, yaşayarak öğrenmesi ön planda tutulmaktadır. Öğrenciler bilgiyi kendiler yapılandırır.

Alt sınıflarda bazı derslerde temalar vardır, ancak üst sınıflarda üniteler ve konular vardır.

Öğrenci kazanımları merkeze alınmıştır.

Günlük ders çizelgesi vardır.

Öğrenme süreçlerinde alternatif etkinlikler önerir.

Sekiz temel beceri merkeze alınmıştır.

Öğrencinin değerlendirilmesi esastır. Değerlendirmede klasik test teorisinin yanında alternatif test teorisi benimsenmektedir.

Öğrenci merkezli yaklaşım temeldir.

1.1.2. Okula Hazır Oluşu Etkileyen Başlıca Faktörler

Okula başarılı bir başlangıç pek çok faktöre bağlıdır. Çocuğun kişisel gelişimi kadar fiziki çevre koşulları, yaşadığı aile ortamı hatta iklim koşullarından bile bahsedilebilir. Birçok farklı araştırmada bu konu özelinde farklı koşullar üzerinde durulmuş olsa da genellikle değinilen dört ana faktör bulunmaktadır. Fiziksel faktör, zihinsel faktör, sosyal-çevresel faktör ve duygusal faktör olarak dikkat çekmektedir (Oktay, 2013).

1.1.2.1. Fiziksel Faktörler

Dünyanın pek çok ülkesinde yaş ve onun sağladığı olgunluk okula başlamak için başlıca ölçüt olarak anılmıştır. Okulun eğitim kurumu olarak ortaya çıkmasından günümüze dek geçen sürede okula başlama yaşının beş ile yedi arasında değiştiği görülmektedir. Bu konuda iklim farklılıkları, ülkenin coğrafi konumu, çocuk sayısı, çocuklara sağlanan eğitim imkânları, kullanılan eğitim modelleri gibi birçok faktör etkili olmaktadır. Bugün İngiltere’de beş olan okula başlama yaşı, İsrail, Yunanistan, İtalya, Japonya ve Amerika’da altı, İsveç ve Norveç’te yedidir. (Ullich ve Oberheumer, 1997 aktaran: Oktay, 2013). Ancak araştırmalar okula hangi yaşta başlanırsa başlansın öğrenmenin taleplerini karşılayamayan çocukların bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle okula başlamada başka faktörler belirlenmelidir. Bunların başında bedensel büyüme ve gelişme gelmektedir (Oktay, 2013).

Bir çocuğun sağlık durumu, onun görmesini, işitmesini, yaparak yaşayarak öğrenmesini, araştırmada kullandığı yeteneklerin tümünü etkiler. Beslenme, fiziksel sağlık, kaba ve ince motor becerilerin erken öğrenmeler üzerinde önemli etkileri vardır (National Association for the Education of Young Children [NGA], 2005 aktaran, Dinç, 2013: 97). Okula başlayan çocukların göz ve kulak yapısı bakımından şekilleri kavrayacak ve sesleri ayırt edebilecek durumda olması önemlidir. Okuma ve yazmaya başlayacak olan bu çağ çocukları bilek, kol ve eklem kasları kalem kullanabilecek düzeyde, dil becerileri de sesleri ayırt edip çıkarabilecek olgunlukta olması gereklidir.

Üç altı yaşlar arasında fiziksel gelişim olarak erkekler ve kızlar farklılık gösterirler. Erkekler kaba kas gücü gerektiren hareketlerde kızlardan daha başarılıdır. Kızlar ise denge ve el becerisi gerektiren ince motor beceriler bakımından erkeklerden daha başarılıdır (Aral ve Durualp, 2012).

1.1.2.2. Zihinsel Faktörler

İnsanoğlunun öğrenme süreci araştırma ve keşfetme ile olmaktadır. Bilişsel olarak ifade edilen bilginin edinimi karmaşık bir olgudur. Zihinsel gelişim insanların mantıklı olarak etrafındaki olguları, sebep sonuç ilişkilerini örgütlemelerini sağlamaktadır. Bununla birlikte bilişsel gelişim diğer gelişim alanları ile yakından ilgilidir (Kürkçüoğlu, 2012).

Zekâ kalıtsal olarak doğuştan getirdiğimiz özelliklerimizden biridir. Zekâ öğrenme için gerekli alt yapıdır. Problem çözme yeteneğimiz ve anlama yeteneğimiz zekâ ile doğrudan ilişkilidir. Uzun yıllar zekanın belirli bir yaşa kadar geliştiği görüşü hakim olmuştur bundan dolayı da zekâ testleri belirli bir yaş aralığı için hazırlanmıştır. Psikolojide yaşanan gelişmelerle bu algı yıkılmış, zekânın potansiyel bir yetenek olarak doğuştan olduğu ancak gelişmesi için doğru çevre koşullarına ve sağlıklı duygusal gelişime ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır (Oktay, 2013).

Zihinsel faktörler çocuğun dil gelişimini de içine alır. Zekânın temel göstergesi olan anlama ve problem çözme dil gelişimi ile doğrudan ilgilidir. Gerek okumada gerekse okulda kendinden bekleneni yerine getirmede dilin önemi çok büyüktür. Çocukta dil gelişiminin yaşitlarının altında olması çocuğu başarısızlığa itecektir (Oktay, 2013).

İlkokula başlayacak olan çocukların kazanması gereken yetenekler arasında kendini ifade edebilme, arkadaşları ve öğretmenleri ile iletişim kurma ve onları dinleme gibi beceriler de yer almaktadır. Eğer çocuk bu yeterlilikleri tam olarak kazanmadan okula başlamış ise istenilen düzeyde hazır değil demektir (Dinç, 2013).

1.1.2.3. Sosyal-Çevresel Etmenler

Okula yeni başlayan çocuğun okulun isteklerini başarıyla yerine getirebilmesi, okuma yazma ve matematiği rahatça öğrenebilmesi onun fiziksel ve zihinsel gelişimi kadar yaşadığı çevre ile de ilgilidir. Çocuğun okul yaşantısı başlayana kadar ailesi ile birlikte yaptığı okumalar, anne babanın uyumu, ilişkilerde uyum ve tutarlı davranışların varlığı büyük önem taşımaktadır. Çocuğa evde sağlanan oyun olanakları, yetişkin ve yaşlıları ile oynadığı oyunlar, çocukla birlikte geçirilen kaliteli zaman çocuğun gelişimine ne derece olumlu etki yapıyorsa tersi durumlar da çocuğu, okula başladığında kendisinden beklenenleri yerine getirme konusunda güçsüz kılmaktadır (Oktay, 2013).

Çocuğun ilkokula hazır bulunuşluğunu etkileyen önemli bir etmen de yakın çevre koşullarıdır. Çocuğun ailesinin okula verdiği önem ve geliştirdiği tutum kadar çocuğa sunulan olanaklar da önem taşımaktadır. Çocuğun erken çocukluk eğitimi almış olması, küçük yaşlardan itibaren kitap okunması, tiyatro, sinema, konser, oyun parkı ve spor etkinliklerine götürülmesi, bunlar üzerine konuşulması okula hazırlık için çocuğa önemli katkılar sağlayacaktır (Yavuzer, 2003).

İlkokula başlamadan önce erken çocukluk eğitimi alan çocuğun çevresi genişlemiştir. Çocuğun erken çocukluk eğitimine başlaması ile birlikte çocuğun iletişime geçtiği kişi sayısı artmış ve ilişkilerin niteliği değişmiştir. Erken çocukluk eğitimi için hazırlanan okul öncesi eğitim programı içerisinde yer alan etkinlikler çocukların tüm gelişim alanlarına yönelik uyarıcılar içermektedir. Çocuğun uygun ortamlarda tüm gelişim alanlarının desteklenmesi onun ilkokula hazırlanmasına yardım etmektedir (Dinç, 2013).

1.1.2.4. Duygusal Faktörler

Duygusal sorunlar insanların çeşitli alanlardaki başarısını olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Yetişkinler, duygusal sorunlarını az da olsa kontrol edebilir ve bu yolla olumsuz etkiyi azaltılabilirler. Duygularını yoğun olarak yaşayan çocuk ise sorunlarını halledemez ve her bir sorun çocuk için engelleyici hale gelebilir. İlkokula başlama gibi kritik bir evrede ortaya çıkan duygusal sorunlar öğrenmeyi büyük

ölçüde olumsuz etkiler. Bu bağlamda tartışılan konu ise duygusal sorunların mı öğrenmeyi etkilediği yoksa başarısızlığın mı sorunlara neden olduğudur. Kesin olan bir şey varsa duygusal sorunların olduğu yerde başarısızlık, başarısızlığın olduğu yerde duygusal sorunların olduğudur. Öğretimin en önemli basamağı olan okuma yazma başarısı olmayan çocuk güvensizdir, hırçındır, arkadaşları ile iyi ilişkiler kuramaz. Kendisini belli bir konu üzerine toplamakta güçlük çeker. Genellikle sınıf ortamında da sorun yaratır (Oktay, 2013).

Çocuğun doğumdan sonra en yakın çevresi ailesidir. Çocuğun gerekli sosyal, duygusal becerileri kazanmasında ailesi ve insanlarla iletişime girmesi ve ona sunulan sosyal çevre olanakları etkilidir. Erken yaşlarda sunulan zengin uyarıcı ortamları ve geçirilen yaşantılar çocukların sosyal, duygusal gelişiminde önemli fırsatlar sağlamaktadır (Dinç, 2013).

Aile içinde, eşler arasındaki uyum çocuğun duygusal gelişimini olumlu yönde etkiler. Anne babanın birbirine saygı ve sevgi ile davrandığı, çocuğa karşı davranışlarının tutarlı olduğu evlerde yetişen çocukların, özgüvenlerin yüksek olduğu ve tüm iletişim becerilerinde başarılı oldukları görülmüştür. Bunun tersi durumunda evinden anne ve babası tarafından sevilmediği duygusu ile ayrılan çocuk istenmediğini düşünebilir. Bu ve benzeri duygularla aile yaşamını devam ettiren çocuğun okulda başarı göstermesi güçtür (Oktay, 2013).

Okuma başarısızlığından dolayı duygusal sorun yaşayan çocuklar genellikle hazır oluş düzeyinin üstünde görevlere zorlanan çocuklardır. Bunun için çocuğun ruhsal dengesinin bozulmaması amacıyla öğretmenin ondan bekleyeceği görevler konusunda azami dikkat sarf etmesi gereklidir. Bu nedenle öğretmenin çocukların okula hazır bulunuşluğu konusunda bilgi sahibi olmaları çocuğun okul yaşantısının olumlu bir başlangıcı olmasına başta sosyal duygusal alan olmak üzere tüm gelişim alanlarında destek sağlayacaktır (Oktay, 2013).

1.1.3. Okula Hazır bulunuşluk Ölçütleri

İlkokula başlayacak olan çocuk yeni bir ortamda yoğun bir çalışma içine girmektedir. Bu çalışmaların sonucu gözünü, kulağını, elini ve zekâsını birbiriyle

uyumlu bir biçimde kullanmasını gerektirmektedir (Oktay, 2013). Çocuğun okula hazır oluşu tüm gelişim alanlarında becerileri kazanmasına bağlıdır. Bu becerilerin kazanılmasında çocuğun doğuştan getirdiği özellikleriyle birlikte aile, okul ve diğer çevresel kaynaklar tarafından çocuğa sunulan fırsatlar, yaşantılar çok önemlidir (Dinç, 2013).

Çocuklar ilkokula başlarken bazı şeylerin anaokulundan/anasınıfından daha zor, daha farklı ya da daha ciddi olacağını düşünürler. Bu dönem çocuk için hızlı bir değişim dönemidir. Bu değişimler;

- Yeni bir ortam (yani genellikle anaokulundan daha geniş/ büyük bir ortama geçme),
- Yeni bir öğretmen,
- Yeni sınıf arkadaşlarına uyumda stres meydana getirebilir (Güler, 2012).

Bir çocuğun okula hazır olması bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel bir hazır bulunuşluğu gerektirir. Yapılan araştırmalarda ilkokula başlamadan önce çocukta kazanılması gerekli olan belirtiler şöyle sıralanmıştır:

- 1- Kendisinin farkında olması,
- 2- Sosyal beceriler,
- 3- Kültürünün ve diğer kültürlerin farkında olması,
- 4- İletişim becerileri,
- 5- Algısal-devinimsel beceriler
- 6- Analitik düşünme ve problem çözme becerileri,
- 7- Yaratıcılık ve estetik beceriler (Senemoğlu, 1994).

Okul öncesi eğitim olarak ilkokula başlayan çocukların, bu eğitimi alamayanlara göre daha katılımcı, girişken ve uyumlu olduklarını gösteren pek çok bilimsel çalışma mevcuttur (Güler, 2012). Çocuğun ilkokula başladığında kolay uyum sağlayabilmesi, başarılı bir süreç yaşayabilmesi için gelişim alanlarında bazı

becerileri kazanması gerekir. Bu beceriler Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında (2013) şöyle ifade edilmiştir:

- Okuma-yazmaya hazırlık becerileri,
- Matematik becerileri,
- Motor beceriler,
- Sosyal beceriler,
- Duygusal beceriler,
- Öz bakım becerileri.

Çocuklar ilkokulun ilk yıllarında geçmişte ailede ya da okul öncesi eğitim kurumlarında görmeye alışık oldukları birebir ilişkiyi, sevgi ve hoşgörüyü yeni ortamındaki öğretmeninden de bekler (Güler, 2012). Erken çocukluk eğitiminde çocuğun bu beklentileri farklı şekillerde karşılanarak temel becerilerin kazanılabilmesi için uygun eğitim ortamları ve etkinlikler hazırlanmalıdır. Bunların yanında çocukların edindiği becerilerin desteklenmesi ve pekiştirilmesi için ailelerin bu kazanımlar hakkında bilgi sahibi olması gerekir (MEB, 2013; Dinç, 2013).

İlkokul birinci sınıf çocuklarının sahip olması gereken yeterlikler Oktay ve Unutkan (2003) tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

- Bir ders süresince dikkatlerini dağıtmadan kalabilmeleri
- Temel öz bakım becerilerini yerine getirebilecek olması (Kendi kendine giyinme, temizlik alışkanlıkları vb.)
- Eğitim ortamlarındaki araç gereçleri rahatlıkla kullanabilmeli.
- Tuvalet ihtiyacını yardımsız yerine getirebilmeli.
- Kişisel temizliğini yerine getirebilmeli.

- Toplumsal alanda sıraya girme sırasını bekleme gibi bazı genel kuralları bilmeli ve uygulayabilmeli.
- Boş zamanlarda ve teneffüslerde kendilerini korumaları ve dengeli hareket etmeleri,
- Kişisel sorumluluklarını sorunsuz bir şekilde yerine getirebilmeli.
- Okul zamanı içerisinde ailesinden ayrı kalabilmeli.
- Öğretmenleri ile iyi iletişim kurarak öğretmenlerin talimatlarını yerine getirebilmeleri.
- Arkadaşları ile birlikte olmaya katlanabilmeleri ve onlarla baş edebilmeleri.
- Kendilerini rahatlıkla ifade edebilmeleri.
- Arkadaşları ile iyi iletişim içinde olması ve birlikte hareket edebilme becerisini kazanmış olması.

Einon (2000) okula başlama kriterlerini Koçyiğit'in (2009) aktardığına göre şu şekilde sıralamıştır:

1. Çocuk sevdiklerinden ayrı kalabilmelidir.
2. Yabancılarla birlikte olabilmelidir.
3. Kalabalığa alışmalıdır.
4. Eleştiri kaldırabilmelidir.
5. Ödüllendirilmese de çalışmalıdır.
6. Kendi kendine çalışabilmelidir.
7. Sessiz sakin oturabilmelidir.
8. Kendim sözle ifade edebilmelidir.
9. Temel becerilere sahip olmalıdır.

1.2. SATRANÇ EĞİTİMİ

1.2.1. Satranç

Satranç bir savaş oyunudur. Sizin kontrolünüzde bir ordu, düşmanın kontrolünde başka bir ordu vardır. Ordunuzun kaderi tamamen kendi becerinize bağlıdır. Oyun tahtasında bir hamle yapmadan önce rakibinizin bu hamleye nasıl bir tepki vereceğini mümkün olduğu kadar iyi kestirmeniz gerekir. Doğru karar vermek için hafıza, mantık, sağduyu ve sezgilerin bir araya gelerek oluşturduğu becerinizi kullanmanız gerekir. Satranç tahtasını atomların sayısından daha fazla hamle olabileceği hesaplanmıştır. Belki bu nedenle oyun çağlar boyunca popülerliğini sürdürdü. Satranç halen çözülememiştir. Günümüzde de yaklaşık 1500 yıl önce Hindistan’da ortaya çıktığı dönemki kadar karmaşık ve büyüleyicidir (King, 2000/2009).

“Satranç, iki oyuncu arasında oynanan bir oyundur. Bu oyun aynı zamanda bir spor dalıdır. Sporda olması gereken tüm unsurlar bu oyunda vardır. Oyun satranç tahtası denilen bir alan üzerinde, satranç taşları ile oynanır” (Kulaç, 2006: 3).

Satranç iki kişi tarafından oynanan bir taş oyunudur. Bu oyunu diğer oyunlarda ayıran en büyük özellik şans faktörüne yer vermemesidir. Satranç bir zekâ oyunudur. Oynadıkça, öğrendikçe zekânın gelişimine katkı sağlar. Satranç oyunundaki kurallar hayatın olağan akışında yer alan kurallardır. Örneğin dokunulan taş alınır. Hayattaki verilen söz tutulur kuralına denk düşünülebilir. Satrancın bireye sağladığı birçok yarar vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir. Sabır, planlı düşünme, dikkatini bir olgu üzerine yoğunlaştırabilme. Bu davranışları küçük yaşlarda kazanabilmek için erken yaşlarda satranç öğrenmek önemli bir fırsat olacaktır (Okur, 2009).

Satranç 16 beyaz 16 siyah ve farklı özelliklere sahip taşların mücadele ettiği bir düşünce ve strateji oyunudur. İki kişi arasında iki farklı renkte 64 karelik satranç tahtası üzerinde oynanır. Satrançta taşların farklı görevleri vardır. Oyunun amacı rakibin Şahını ele geçirmektir. Satrancın satranç oynayan kişi üzerinde birçok çok olumlu etki yaptığını ortaya koyan dünya çapında birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan

bu çalışmalar neticesinde satranç oynayan kişilerin sayısal ve sözel zekâlarında ilerleme meydana geldiği belirlenmiştir (İbişoğlu, 2011).

Koşu yarışları ayakların satranç oyunu ise aklın işidir. Hem ayaklar hem de akıl vücudun bir parçasıdır; bu nedenle satranç bir spordur (Withuis ve Epfleger, 1989/2001). Satranç iki kişi arasında satranç taşlar ve satranç kuralları doğrultusunda oynanan bir oyundur. Satranç tahtası açık ve koyu renkli karelerden oluşur. Oyun beyazların hamlesi ile başlar. Sıra ile hamleler yapılır. Satranç oyununda amaç rakip şahı mat etmektir (Çiftçi, Sadık vd., 2011).

Satranç, tahta üzerinde iki oyuncu ile oynanan bir tür zekâ oyunudur. Oyun 16'sı siyah 16'sı beyaz olma üzere 32 taşla, $8 \times 8 = 64$ küçük kareden oluşan kareli bir tahta üzerinde oynanır. Satranç oyuncularının taşları hareket ettirmesine hamle denir. Rakibin karşı tarafın şahını ele geçirmesine mat denir. Satranç çocukların kolay öğreneceği ve zihin açıcı kıyaslama ve yorum yapma ve ileriye hesaplama yeteneklerini geliştiren sosyal bir oyundur (Erdem ve Renas, 2008). Satranç oyununun her bir oyuncusunun 15 taşı vardır. Biri şah, biri vezir, iki kale, iki fil, iki at ve sekiz piyon. Satranç tahtası her iki oyuncunun sağına beyaz gelecek şekilde konur. Oyuna beyazlar başlar. Amaç ise çeşitli stratejiler geliştirerek rakip şahı almak yani mat etmektir (Çapablanca, 2000).

1.2.2. Satrancın Tarihçesi

“Satrancın uzun ve farklı tarihinde, her bir nesil kendinden önceki neslin tecrübelerinin ve bilgisinin üzerine kendininkileri ekledi. Oyun hakkındaki kayıtlar çağları aşarak günümüze geldi ki bunlar bizim oyunun ilk günlerinden itibaren açıkça görebileceğimiz bir düşünme çizgisini takip edebilmemizi sağlar” (King, 2000/2009: 9).

Kimse satrancın nasıl başladığını bilmiyor. Oyunu tek bir kişinin mi icat ettiği yoksa bir kaç oyunun bir araya gelerek zaman içerisinde tek bir oyuna mı dönüştüğü bilinmiyor. Tahta üzerinde oynanan oyunlar en az 6000 yıllık geçmişe sahip fakat satranç M.S. 600'lü yıllarda Hindistan'da ortaya çıkmış olarak biliniyor. Ancak kökleri muhtemelen daha eskilere dayanıyor. Hatta bu oyun iyi ile kötü arasındaki

dengeyi ortaya çıkarmak için gerçekleştirilen dini bir ayinden bile çıkmış olabilir (King, 2000/2009).

“Orta Çağ'ın sonraki dönemlerinde (1100 ile 1450 yılları arasında) satranç, Avrupa'nın yönetici sınıfları arasında en popüler masaüstü oyunu haline geldi. Satrancın milyonlarca sıradan insan tarafından oynanan bir oyun haline gelmesi 20. yüzyılı buldu” (King, 2000/2009: 8)

Satrancın ortaya çıkışı ve gelişimi uzun bir geçmişe sahiptir. Satrancın hangi tarihte ortaya çıktığına dair kesin kanıtlar bulunmadığından Miladi olarak tam olarak bilinmemektedir. Yaygın olarak satrancın ortaya çıkış yerinin Hindistan ya da Mısır olduğu söylenmektedir (Kulaç, 2006). “Troya’da bulunan ve yurtdışında bazı müzelerde sergilenen satranç taşları, o dönemde satrancın insan hayatında önemli bir yer tuttuğunun göstergesidir. Yazının bulunduğu çağda Mezopotamya’da da satranç ile ilgili bulgulara rastlanması dikkate değer bir husustur” (Bilgili ve Dalkıran, 2004: 50).

Satrancın, zamanımızdan en az 4000 yıl önce Mısır'da oynandığına dair bulgular piramitlerdeki izlerde karşımıza çıkmaktadır. Oyunun bugünkü adını alması, MS 3.- 4. yüzyıllarda Hindistan'da, oyuna “Çaturanga” isminin kullanımı ile başlar. Hindistan’ın ardından satranç İran'a, onlardan Araplara, Endülüslüler sayesinde de İspanya üzerinden Avrupa'ya yayılmıştır. Satranç ile ilgili ilk yazılı belgeler Hindistan'da bulunmakla beraber Arap ve Avrupa el yazması kitaplardan sonra, İspanyol Lucena'nın ilk basılı satranç kitabında (1497) satrancın o zamanki yeni kuralları açıklandı (TSF, 2014).

Her satranç oynadığınızda antik bir oyuna dâhil olmuş olursunuz ve yaklaşık 1500 yıl önce yaşamış oyuncularla doğrudan bağlantıya girersiniz (King, 2000/2009). Şehname adlı eserde Firdevsi satrancın oyun olarak oynamasından daha ziyade, taktik geliştirme ve savaş stratejileri metotlarının geliştirilmesi olarak kullanıldığını ifade etmiştir (Sadık, 2006).

1913 yılında Mureti'nin yazdığı Satranç Tarihi adlı kitapta bu oyunun 570 yılında Hindistan’da ortaya çıktığı belirtilmektedir. Hint ordusu atlar, filler, savaş

arabaları ve yayalar olmak üzere dört kısımdan oluşur. 625 yılında bu oyun bugün ki İran olan Pers ülkesine ulaştı. Persler bu oyuna Çatrang adını verdiler. Arapların İspanyayı fethi ile satranç Avrupa'ya geçti Avrupa'ya geçen satranç bu günkü modern yapısını almak üzere şekillenmeye başlamış ve satranç oyununa yönelik eserler verilmeye başlanmıştır (Kulaç, 2006). Basılmış ilk İngilizce kitaplarda biri de 1774 yılına ait William Caxton'ın "Satranç Oyunu ve Satranç Oynamak" adlı kitabıdır (King, 2000/2009:9).

Satrancın Avrupa'ya geçmesi satranç kurallarında önemli değişikliklere neden oldu, satranca yeni kurallar eklendi. Satranç başlangıçta yavaş gelişen ve uzun süren bir oyundu. 15 yüzyıldan sonra modern satranç kuralları ile birlikte satranç daha hızlı ve daha kısa süren bir oyun haline geldi (Kulaç, 2006). “ İlk resmi satranç turnuvası 1851 yılında Londra'da düzenlendi. İngiliz şampiyon Howard Staunton herkes için geçerli olan yarışma kuralları olması gerektiğini ortaya attı. Bu teklif 1924 yılında Hollanda'nın Lahey kentinde FIDE'nin kurulmasını sağladı” (Kulaç, 2006: 4).

1.2.3. Dünyada Satranç

Tarihi, asırlar öncesine dayanan satranç oyunu 21. yüzyılın başlarında, dünya çapında milyonlarca insan tarafından oynanmaya başlanmış ve günümüze kadar gelen süreçte satranç oyunun güncelliği artarak devam etmektedir. Dünya genelinde gelişimine bakıldığında satranç için önemli dönüm noktasının Uluslararası Satranç Federasyonunun (FIDE) kurulması olduğu söylenebilir. FIDE Dünya çapında düzenlediği çeşitli faaliyetlerle satranca dinamizm katmakta ayrıca dünya çapında uygulanan kuralların benimsenmesini sağlamaktadır (Palavan, 1991).

Dünyanın hemen hemen her ülkesinde oynanan satranç 1924 yılında FIDE uluslararası Satranç Federasyonunun kurulması ile tüm dünyada aynı kurallar ile oynanmaya başlamıştır. FIDE her yıl değişik yarışmalar düzenlemektedir. Bunların en önemlileri erkekler, bayanlar, gençler ve yaş grupları dünya şampiyonalarıdır. Ayrıca bunların yanında iki yılda bir satranç olimpiyatları düzenlenmektedir. Türkiye ilk defa 1962 yılında Varna'daki olimpiyatlara katılmış ve 2000 yılı 34. satranç olimpiyatları Türkiye'de İstanbul'da yapılmıştır (Kulaç, 2006).

Oyuncuların oyun güçlerinin uluslararası değerlendirmesinin yapılabilmesi için ELO isminde bir değerlendirme sistemi oluşturulmuştur. Bu sistemde yarışmalara katılan oyuncular başarılarına göre puan almaktadırlar. Puanlarının belli bir seviyeye gelmesi ile birlikte oyuncular unvan almaya başlarlar. Satrançta en büyük unvan "Büyük Usta" anlamına gelen "Grand Master"dır. Bu unvanın dışında International Master, Fide Master gibi unvanlar vardır. Bu unvanların bayanlardaki karşılığı "Woman Grand Master"dır (Kulaç, 2006).

Avrupa'da Satranç faaliyetleri ECU (Avrupa Satranç Birliği) tarafından düzenlenmektedir. Türkiye ECU'nun etkili bir üyesidir (Kulaç, 2006).

1.2.4.Türkiye'de Satranç

Türklerin satranç tarihi oldukça eskidir. Kültürümüze ait 1500'lü yıllarda yazılmış satranç kitapları mevcuttur. Bunlardan Seferihisarlı İsmail Şaba'nın el yazması kitabı büyük öneme sahiptir. Ayrıca ünlü Türk düşünürü Mevlana'nın satranç oynadığına dair bilgiler vardır. Anadolu Selçuklu Devleti'nde halkın en fazla ilgi gösterdiği oyunlardan biri satranç oyunuydu. Osmanlı Döneminde de satranç oyunu önemini korumuştur. Özellikle devletlerarası ilişkilerde önemli kişilere satranç takımı hediye edildiği görülmüştür. Tarihi kaynaklarda Yavuz Sultan Selimin de satranç ile yakından ilgilendiği belirtilmiştir. Bunların yanında Orta Asya Türk topluluklarında da satrancın yaygın olarak oynandığı Fransız gezgin H. Blocgueville tarafından belirtilmektedir (Kulaç, 2006).

Cumhuriyetin kurulması ile birlikte satranç sporuna verilen önem artmıştır. Satranç askeri okullara ders olarak okutulmuş, ilköğretim birinci ve sekizinci sınıflarda seçmeli ders olarak yer almıştır. Hala Millî Eğitim Bakanlığı programlarında 1. - 8. sınıflar için satranç dersi programı aktif olarak kullanılmaktadır. Bunun yanında temel eğitim kurumlarında çocuk kulüpleri içerisinde satranç kulübü açılabilir (MEB, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Çocuk Kulüpleri Yönergesi, 2014; MEB, İlköğretim Satranç Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu 1- 8. Sınıflar, 2006; Kulaç, 2006).

Ülkemizdeki satranç faaliyetleri Türkiye Satranç Federasyonunun kurulması ile büyük bir ivme kazanmış, her ilde açılan temsilcilikler vasıtası ile satranç ligleri kurulmuş olup yüzlerce spor kulübü bu liglerde yarışmaktadır (Kulaç, 2006).

1.2.5. Satrancın Yararları

Satranç hayatın bir izdüşümünün olduğu bir oyundur. Çocuk eğitiminde ve yetişkinlere olan yararlarını genel olarak ifade edecek olursak; kazanma, kaybetme ve planlı düşünme yeteneği geliştirdiğinden kişilik gelişimine olumlu katkıları vardır. Bununla beraber kişinin görsel zekâ alanı ve dikkat becerilerini sık sık kullanılması gerektiğinden kişiye bu beceri alanlarını geliştirme imkânı sunmaktadır. Ayrıca zamanı doğru kullanma ve verilen kararların sonuçlarını görme imkânı sağladığından planlı düşünme becerisine katkı sağladığı söylenebilir (Kulaç, 2006; Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2003).

Venezuela'da, 4000'den fazla çocuk ile yapılan araştırmada dört-beş ay düzenli satranç oynayan çocukların IQ seviyelerinde ciddi artışlar görülmüştür. Aynı araştırmada çocukların sosyoekonomik durumlarının IQ seviyelerine etki etmediği bulunmuştur. Bu araştırma sonucunda Venezuela Hükümeti okullarında 1988-1989 yılından itibaren satranç ders olarak verilmeye başlanmıştır (Ferguson, 1995, aktaran: Köksal, 2006).

Türkiye Satranç Federasyonu satrancın yararlarını aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

- *Kötü alışkanlıklar edinilmesine engel olur.*
- *Planlı hareket etmenin önemini ve gerekliliğini kavratır.*
- *Süratli, doğru ve çabuk düşünebilmeye yardımcı olur, olaylara doğru yorumlarla yaklaşabilme yeteneklerini geliştirir.*
- *Kişiliği ve karakteri olumlu yönde etkiler ve geliştirir.*
- *"Kendine güven" duygusu aşılır ve bunu geliştirir.*

- *Kendi güç ve yeteneklerini daha iyi tanıyarak, bireysel güç ve yetenekleri açığa çıkarmaya ve bireysel doğru kararlar alabilmeye yardımcı olur.*
- *Dikkatini tek konu üzerinde yoğunlaştırabilme alışkanlığı kazandırır.*
- *Diğer ders konularının daha iyi anlaşılıp kavramasına yardımcı olur.*
- *Bilimselliği ön plana alarak araştırmalar yapmaya yönlendirir.*
- *Konulara karşı şüpheci yaklaşımı benimsetir, onları ezberci zihniyetten arındırır.*
- *Kişileri düşünen, araştıran, yargılayan varlıklar haline getirir ve yaratıcılıklarında özgür bırakan bir ortam hazırlar.*
- *Başarıya ancak ve ancak sistemli ve disiplinli bir çalışmayla varılabileceğini gösterir.*
- *Mücadeleci bir ruh yapısına sahip olmanın gerekliliğini benimsetir.*
- *Başarısızlıklar karşısında yılmamayı, başarı için daha da çok çalışmanın gerekli olduğunu öğretir.*
- *Başarılarından büyük hazlar duyarak daha da başarılı olmaya yönlendirir.*
- *Yepyeni hedefler göstererek bu yeni hedefler doğrultusunda motivasyon sağlar.*
- *Kişilerin olumsuz bir yönünü, eksikliğini veya bir davranış bozukluğunu hızlıca ortaya çıkarır.*
- *Kurallara uymayı, dostça oynamayı, kaybetmeyi kabullenmeyi, kazananı kutlamayı öğretir.*
- *Yakın dostluklar kurup daha çok sosyalleşmeye ve sosyal yaşamının zenginleşmesine yardımcı olur (TSF, 2014).*

1.2.6. Satrancın Eğitimdeki Rolü

Satranç, yeteneği ve zekâsı ne olursa olsun birey nezdinde yararı olduğu kabul edilmektedir. Satranç bireyin eğitiminde son derece ilgili ve yararlı bir duruma getirilebilir. Satranç kazandırdığı pozitif etkilerle, yetenek ve zekâ ayrımı yapmadan bireyin eğitiminde fonksiyonel bir rol oynayabilmektedir (Bilgili ve Dalkıran, 2004)).

Her anne baba çocuğunun; bedensel, zihinsel ve duygusal olarak gelişmesini ister. Bu nedenle pek çok anne baba çocuğunu sportif bir aktiviteye veya sosyal bir etkinliğe göndermektedir. Satranç sporu da bu aktiviteler arasında önemli bir yere sahiptir çünkü satranç ile yaşam arasında hiç bir oyuna benzemeyen bir benzerlik vardır. Benjamin Franklin "Satranç bir tür yaşam, yaşam bir tür satrançtır." diyerek bu benzerliği dile getirmiştir. Hayatın bir izdüşümünün simülasyonu olarak düşünülen satrancın çocuk eğitiminde olumlu ve kalıcı etkileri olduğu kabul edilmektedir. Satranç sayesinde çocuklar bir oyun havası içinde bir konu üzerine odaklanabilmeyi öğrenirler ve burada kazandıkları bu özellik hayatın diğer alanlarında çocuklara katkılar sunar (Kulaç, 2006).

Satranç, çocuklara belirli bir yöntem çerçevesinde öğretildiğinde ayrıt etmeksizin tüm derslerde büyük katkılar sağlayabilir. Derslerle olan benzerliğine bir örnek verecek olursak satranç oyunundaki matematik problemlerinin çözümünün problem çözme süreci ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Satranç derslerin öğretiminde temel olan eleştirel düşünme, muhakeme yapma gibi birçok özelliği desteklemenin yanında çocukların sosyal duygusal gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Bu faydalarından azami derecede yararlanmak amacıyla yaklaşık 50 yıldır Rus okullarında ders olarak okutulmaktadır (Bilgili ve Dalkıran, 2004; Sadık, 2006).

Satranç oynayan çocuklarda dikkat dağınıklığının büyük ölçüde azaldığı bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur. Satranç oyunuyla pek çok konum önce zihinde canlanır daha sonra zihinde canlananlar tahtaya yansıtılmaya çalışılır. Bu da çocuklarda gerçekleştirmek istediklerini önce zihinde canlandırmalarına ve yaratıcı düşüncenin filizlenmesine zemin hazırlar. Satranç sayesinde uzaysal hafıza

güçlenerek, görsel algılamalar da iyi bir noktaya taşınır. Ayrıca satrançla zamanı kullanma becerisi gelişerek çocukların okul yaşamı boyunca zamanlarını etkili ve verimli kullanmalarına destek sağlar (Kulaç, 2006).

Satrancın eğitimdeki rolünü ve yararlarını gösteren açıklamalar, Türk Milli Eğitimi'nin kazandırmaya çalıştığı temel amaçlarla örtüşmektedir. Birçok farklı alanda olumlu katkılar sağlayan satranç bir eğitim aracıdır. Bu nedenle çocukların satranç sporunun olumlu katkılarından yararlanması için olabildiğince küçük yaşlardan itibaren satranç sporunu öğrenmesine destek sağlaması gerekmektedir (TSF, 2014).

1.2.7. Satranca Başlama Yaşı

Gelişim ve öğrenmeye dönük temel yaklaşımlar olan Piaget ve Vygotsky yaklaşımlarında çocukların beş yaş civarında kurallı oyunları rahatlıkla oynayabildiği ifade edilmektedir. Ayrıca Vygotsky yaklaşımını benimseyenlere göre kurallı oyunlar, içerisinde hayali unsurlar ve kurallar barındıran oyunları oynayabilme kurallı oyunları oynamanın doğal bir sonucudur (Bodrova ve Leong, 1996/2010).

Örneğin: satranç oynama hayali bir durum yaratır. Neden çünkü? Piyon, kral, vezir ve diğerleri sadece belli bir yönde hareket edebilirler, bunun yanı sıra taşları korumak ve taşları almak satranç kavramına özgüdür. Satranç oyununun gerçek yaşamadaki ilişkileri temsil etme durumu olmamasına rağmen bir tür hayali durum söz konusudur (Vygotsky 1978: 95 aktaran: Bodrova ve Leong, 1996/2010).

Satranç her yaştaki oyuncunun oynayabileceği bir oyun olduğu gibi her yaşta öğrenilebilen bir oyundur ancak çocukların zihinsel gelişimi düşünüldüğünde satranca erken yaşta başlamanın önemi açıktır. Bir spora yatkınlığın iki ile altı yaşlar arasında ortaya çıktığı düşünülecek olursa satranca ideal başlama yaşının dört ile altı arasında olması gerektiği söylenebilir (Kulaç, 2006).

1.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.3.1. İlkokula Hazır Bulunuşluk ile İlgili Araştırmalar

Çataloluk (1994) korunmaya muhtaç çocukların okul olgunluk düzeylerini belirlemeye yönelik gerçekleştirdiği çalışmada Sosyal Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına [ASPB], (mülga SHÇEK) bağlı Bakırköy Çocuk Yuvasında beş-altı yaşlarında 31 çocuk ve ASPB'ye bağlı Bakırköy Okmeydanı kreş ve gündüz bakımevlerinde bakım hizmeti alan beş-altı yaşlarında 31 çocuk olmak üzere toplam 62 çocukla çalışmıştır. Bakırköy Çocuk Yuvasında kalan çocuklar araştırmanın deney grubu, kreş ve gündüz bakımevlerinden yararlanan çocuklar ise kontrol grubudur. Gruplara Metropolitan Olgunluk Testi, Stambak Ritim Testi, Head Kendi Bedeninde Sağ Sol Tayin Testi ve Goodenough Bir Adam Çiz Testleri uygulanmıştır. Deney grubu çocuklar, kontrol grubuna göre, t-testi sonuçları ve yüzdelik dağılım tablolarına bakıldığında; Head Kendi Bedeninde Sağ Sol Tayini Testi hariç, anlamlı düzeyde düşük skorlar ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde korunmaya muhtaç çocukların takvimsel yaş yerine okul olgunluğuna yönelik bilişsel ve motor becerileri ölçen testlerin kullanılmasının daha doğru olacağı tavsiye edilmiştir.

Demir (1998) tarafından yapılan çalışmada öğrenime hazır bulunuşluğun ilkökul Türkçe ve Matematik derslerinin akademik başarısı üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda şehir ve köy okullarındaki çocukların okula hazır oluş düzeyleri arasında şehir okullarında okuyan birinci sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklar olduğu bulunmuştur. Ayrıca çalışmada hazır bulunuşluk puanları yüksek olan çocukların akademik başarılarının yüksek, hazır bulunuşluk düzeyleri düşük olan çocukların akademik başarılarının düşük olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yazıcı (2002) okul öncesi eğitim alan ve okul öncesi eğitim almayan altı yaş çocuklarının okul olgunluğu düzeyleri arasında anlamlı farklılık olma durumunu çalışmıştır. Ankara ilinin üç farklı ilçesinde yapılan çalışmada ilköğretim okullarının birinci sınıfına yeni başlayan 72 çocuk ve anasınıfına devam eden 70 çocuk olmak üzere toplam 142 çocuk araştırmanın örnekleimidir. Çalışmada, okul öncesi eğitimi alan çocukların okul olgunluğu puanlarının, okul öncesi eğitimi

almayan çocukların okul olgunluğu puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada anne baba eğitim düzeyine göre de çocukların okul olgunluğu puanları arasında önemli bir farklılık bulunmuştur.

Polat-Unutkan (2003) tarafından beş-altı yaş çocuklarının okula hazır oluş durumlarını değerlendirilmesine yönelik, MEB 1996 Okul Öncesi Eğitim Programının hedef ve davranışları dikkate alınarak “Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği” geliştirmiştir. Çalışmada geliştirilen bu ölçeğin gelişim ve uygulama formlarının, geçerlilik, güvenirlik ve norm çalışması yapılmıştır. Örneklem MEB'e bağlı okullara devam eden ve etmeyen toplam 1002 çocuktan oluşmuştur. Hazırlanan ölçek 203 madde ve yedi bölümden oluşmaktadır. Testin yapı geçerliği faktör analizi yapılarak, kapsam geçerliği ise alanda çalışan öğretmen görüşleri, akademisyen görüşleri ve faktör analizi çalışmaları sonucunda sağlanmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi eğitimden geçen çocuklar okul öncesi eğitim almadan ilkokula başlayan çocuklara göre ilkokula daha hazır oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmada yaş ilerledikçe çocukların ilkokula hazır olma durumlarının da yükseldiği saptanmıştır. Ayrıca araştırmada bunların yanında ebeveynlerin eğitim düzeyleri, meslekleri ve çocuğa sağlanan yaşantı zenginliği ölçüsünde hazır bulunuşluğu olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Yılmaz (2003) okul öncesi eğitimi kurumlarına devam eden altı yaş grubu çocuklarının okula hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesinde kullanılacak bir okul olgunluğu kontrol listesini geliştirmiştir. Araştırma örneklemini, Ankara ilinde alt-orta-üst sosyoekonomik düzeylerdeki MEB'e bağlı okulların anasınıflarından seçkisiz örnekleme ile belirlenen 66-72 aylık 120 kız ve 120 erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada, dikkat süresinin uzamasının aynı zamanda okula hazır oluşu da olumlu etkilediği, kız çocuklarının gelişim alanlarından ince kas gelişimi ve sosyal beceri gelişiminde erkek çocuklara kıyasla daha ileride olduğu belirlenmiştir. Çocukların büyük kas gelişimi, bilişsel gelişim ve dil gelişim puanları ile kardeş sayısı ve doğum sıralamaları arasında negatif bir ilişki olduğu, ailelerin sosyoekonomik durumunun iyi olmasının gelişimi olumlu etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Boz (2004) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi öğretmeni, birinci sınıf öğretmeni ve velilerin okul öncesi eğitime devam eden altı yaş çocuklarının ilkokula hazır bulunuşluk düzeyleri ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenin mesleki tecrübesinin, yaşının ve öğrenim durumunun okula hazır bulunuşlukla ilgili görüşlerinde etkili olduğu saptanmıştır. Birinci sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyim ve öğrenim durumu ile okula hazır bulunuşlukla ilgili görüşlerinde anlamlı değişiklikler bulunmasına rağmen yaşıyla ilgili anlamlı bir değişikliğe rastlanmamıştır. Ayrıca velilerin sosyoekonomik durumlarının yükselmesiyle sosyal becerilerin ve okuma yazmanın okula hazır bulunuşlukta önemli buldukları sonucuna varılmıştır. Velilerin, her iki öğretmen grubuna göre okula hazır bulunuşlukta akademik beceriyi daha önemli buldukları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin ise sosyal iletişim becerisini velilere göre daha önemli buldukları saptanmıştır.

Kotil (2005) araştırmasında beş-altı yaş çocuklarının okula hazır oluş durumlarına yönelik, okul öncesi öğretmeni, okul öncesi eğitime devam eden çocuklar ve annelerinden veriler toplanmıştır. Araştırmada Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği ve Anne Anket Formu kullanılmıştır. Araştırmaya göre annenin eğitim seviyesi arttıkça annenin çocuğunu okula hazır olarak algılaması da artmaktadır Ayrıca okul dışında çeşitli etkinliklere katılan çocukların anneleri de çocuklarını daha fazla okula hazır olarak görmektedirler. Öğretmenler ve annelerin çocuğun bilişsel, motor, sosyal-duygusal ve genel gelişim seviyelerindeki görüşlerin benzer olduğu fakat öz bakım becerileri açısından yapılan değerlendirmelerin farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte annelerin çocuklarının okula hazır oluş düzeyleri hakkındaki görüşleri ile çocukların okula hazır oluş seviyeleri arasında anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır.

Esaspehlivan (2006) yaptığı çalışmada 17 resmi okul ve özel okulun ilkokul birinci sınıfına devam eden 68 ve 78 aylık okul öncesi eğitim almış ve almamış 300 çocuğun okula gidebilmek için yeterli hazırlıklarının olup olmadığı araştırılmış ve okula hazır oluş seviyeleri saptanmıştır. 68 aylık çocukların okula hazır bulunuşluklarında 78 aylık çocukların okula hazır bulunuşlukları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca bu araştırmaya göre okul öncesi eğitim alan çocukların,

okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre ilkokula hazır bulunuşluk bakımından daha avantajlı olduğu değerlendirilmiştir.

Görmez (2007) tarafından yapılan çalışmada ilkokul birinci sınıf çocuklarının okul olgunluğu ve matematiğe karşı hazır bulunuşluk seviyeleri araştırılmıştır. Çalışmada sekiz ilkokulda eğitim gören 207 ilkokul birinci sınıf öğrencisinden veriler toplanmıştır. Öğrencilere okul olgunluğu testi ve Metropolitan Okul Olgunluğu Testinin Sayılar Alt Testi uygulanmıştır. Yapılan değerlendirmelerde okul hazır bulunuşluk düzeyi istenilen düzeyde olan şehir ilköğretim okullarında okuyan çocukların matematik hazır bulunuşluk düzeylerinin; okul hazır bulunuşluk düzeyleri yetersiz olarak belirlenen köy ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin matematik hazır bulunuşluk seviyelerinden daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır.

Polat-Unutkan (2007) çalışmasında okula hazırlık alan ve almayan çocukların matematik becerileri temelinde ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyleri; yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey değişkenleri açısından karşılaştırmıştır. Araştırmanın örneklemini, beş, beş buçuk ve altı yaşlardan okul öncesi eğitim alan 180 çocuk, almayan 120 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, kişisel bilgileri içeren anket formu ile Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeğinin Uygulama Formunun Matematik Çalışmaları Alt Boyutu kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre okul öncesi eğitim alma değişkeni ile çocukların matematik becerileri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Bu çocuklar matematik becerilerinde okul öncesi eğitim almayanlara oranla daha başarılıdırlar.

Koçyiğit (2009) kamu ve özel okulların ilkokul birinci sınıflarında görev yapmakta olan 14 sınıf öğretmeni ve 13 ebeveyn ile görüşme yapmıştır. Araştırmada ilkokul birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin değerlendirmeleri doğrultusunda okula hazır bulunuşluk kavramı içinde yer alan beceri ve yeterliliklerin neler olduğunu ortaya koymak ve bu durumun okul öncesi eğitime dair sonuçlarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Nitel araştırma deseninde yürütülen araştırma sonuçlarında sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu okula hazır bulunuşluğu ilkokul birinci sınıfın gerektirdiği becerileri yapabilme olgunluğu şeklinde tanımlamış ve bu olgunluğun bilişsel, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişim alanlarının paralel bir şekilde gelişmesine bağlı olduğunu dile getirmişlerdir. İlkokul

birinci sınıf öğretmenleri çocukların okula hazır olarak başlayabilmeleri için okul öncesi eğitimin mutlaka zorunlu hale getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. İlkokul öğretmenlerinin ve ebeveynlerin okula hazır bulunuşluk ile ilgili olarak ifade ettikleri beceri ve nitelikler beş kategoride gruplandırılmıştır. Bunlar biyolojik yaş ve öz bakım becerileri, sosyal-duygusal beceriler, fiziksel beceriler ve genel sağlık durumu zihinsel becerilerdir.

Kayılı (2010) yaptığı araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programının uygulandığı grup ile Montessori Yönteminin uygulandığı grup arasında ilkokula hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmada beş-altı yaş grubu, 25 deney grubu çocuk ve 25 kontrol grubu çocuk olmak üzere toplam 50 çocuk ile çalışılmıştır. Çalışma da Metropolitan Olgunluk Testi, PKBS Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği B Formu ve FTF – K Dikkat Testi ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Araştırma sonunda yapılan değerlendirmede Montessori Yönteminin MEB Okul Öncesi Eğitim Programına göre çocukları ilkokula hazırlamada daha yeterli olduğu, Montessori Yönteminin MEB Okul Öncesi Eğitim Programına göre çocukların dikkat toplama becerilerine daha fazla katkı sağladığı ayrıca sosyal –duygusal beceriler yönüyle de deney grubu çocukların daha önde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ahmetoğlu, Ercan ve Aral (2011) çocuğu erken çocukluk eğitimi alan annelerinin okula hazır bulunuşluk ile ilgili görüşleri incelemişlerdir. Çalışmada 69 anneden veriler alınmıştır. Araştırma sonucunda annelerin ilkokula hazır bulunuşluk ile ilgili görüşlerinde sırasıyla sosyal- duygusal gelişim ile ilgili maddeler, çocuğun biyolojik yaşı fiziksel gelişmişlik, okul korkusu, öğretmenin çocuk üzerinde etkileri ve bilişsel gelişimle ilgili maddelerin etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Erkan (2011) Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi isimli çalışmasında, farklı sosyoekonomik düzeydeki ilkokul birinci sınıf çocuklarının okula hazır bulunuşlukları cinsiyet, okul öncesi eğitim alıp almama ve anne-baba öğrenim düzeyine göre incelenmiştir. Araştırmanın verileri Metropolitan Okula Hazır Bulunuşluk Testi ve Demografik Bilgi Formu kullanılarak ilköğretim okullarının birinci sınıflarına 2006-2007 eğitim-öğretim yılında başlayan 179 çocuktan elde

edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre sosyoekonomik düzey, okul öncesi eğitim alma ve anne öğrenim düzeyinin çocukların okula hazır bulunuşlukları üzerinde etkili olduğu fakat cinsiyet ve baba öğrenim düzeyinin okula hazır bulunuşluk üzerinde etkili olmadığı saplanmıştır.

İnel, Çağdaş ve Temiz (2012) okul öncesi eğitimin çocukların okul olgunluğuna etkisini araştırdıkları çalışmalarında kişisel bilgi formu ve Okul Olgunluğu Testi kullanmışlardır. Araştırmanın örneklerini 104 erkek ve 104 kız olmak üzere toplam 208 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonunda yapılan değerlendirmede okul öncesi eğitimin genel bilgi, kelimeleri anlama, cümleler, sayılar ve beceriler alt başlıklarında çocukların okul olgunluğu düzeylerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Kahraman (2012) tarafından yapılan araştırmada MEB 2006 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan hedefleri gerçekleştirmeye uygun olarak geliştirilen “Aile Katılı Boyutu Zenginleştirilmiş Eğitim Programının” çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarına etkisini incelemiştir. Çalışmada veriler iki farklı resmi anaokulundan eğitim almakta olan 26’sı deney 31’i kontrol grubunda olmak üzere toplam 57 çocuk ve ebeveynlerinden toplanmıştır. Araştırmada ön test ve son test olarak İlkokula Hazır Bulunuşluğu Değerlendirme Testi uygulanmıştır. Ayrıca ara dönem sonunda ve yılsonunda olmak üzere deney grubunda yer alan ailelerin programa ilişkin görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorularda oluşan iki farklı anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda aile katılım boyutu zenginleştirilmiş okul öncesi eğitim programına katılan çocukların katılmayan çocuklara göre ilkokula daha fazla hazır olduğu ortaya koyulmuştur.

1.3.2. Satranç ile İlgili Araştırmalar

Christien (1976) tarafından yapılan araştırmada Belçika’da bir belediye okulundaki deney grubu 40 öğrenci ve kontrol grubu 40 öğrenci olmak üzere toplam 80 öğrenciden örneklem oluşturulmuştur. Örneklemi oluşturan tüm öğrencilere Piaget Testleri ve PMS testleri verilmiştir. Testler 5. ve 6. Sınıfın sonunda öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma sonucunda 42 saatlik temel satranç dersleri

alan deney grubu lehine akademik başarılar yönüyle anlamlı bir sonuç ortaya çıkmıştır (McDonald, 2006).

Köksal (2006) yaptığı çalışmada satrancın yararları doğrultusunda eğitsel bir araç olarak kabul edilerek birçok ülkede bir ders olarak okutulmasını gerekçeleri farklı ülke örneklerinden yararlanarak ortaya koymuştur. Buradan hareketle satrancın ayrı bir ders olarak okutulmasının ülkemizde de uygulanabileceği, bu uygulamanın program çerçevesinde okutulması gerektiği önerisinde bulunulmuştur. Çalışmada satrancın yaratıcılığı, okumayı, zekâyı, muhakeme ve düşünme becerilerini geliştirdiği ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmada bunların yanında satrancın, hayal gücünü geliştirmesi, çocukların öğrenmelerine olumlu katkılar sağladığı vurgulanmıştır.

Sadık (2006) tarafından yapılan çalışmada ilkokulların dördüncü ve beşinci sınıflarında okuyan satranç bilen öğrenciler ile satranç bilmeyen öğrencilerin doğal sayılara ilişkin dört işlem ve problem çözme başarıları karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda satranç bilen ilkokul dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin dört işlem ve problem çözme testlerinde satranç bilmeyen ilkokul dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine göre daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır.

Manak (2007) tarafından yapılan çalışmada ilkokul satranç programında yer alan kazanımların öğrencilere kazandırılıp kazandırılmayacağına öğretmen, idareci ve müfettiş görüşleri doğrultusunda incelenmesi yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini devlete bağlı ilkokullarda görev yapan, seçmeli satranç dersini okutan öğretmenler, idareciler ve müfettişler oluşturmuştur. Araştırma sırasında veri toplama aracı olarak, ilkokul satranç programında yer alan kazanımlardan oluşan 43 soruluk bir anket kullanılmıştır. Anket, satranç dersini okutan öğretmenlere, idarecilere ve müfettişlere uygulanmıştır. Çalışma sonunda ilkokul Satranç programında yer alan kazanımların öğrencilere kazandırılabileceği konusunda öğretmenler, müfettişler ve idareciler olumlu görüş belirtmişlerdir.

Erhan, Hazar ve Tekin (2009) “Satranç Oynayan ve Oynamayan İlköğretim Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi” isimli çalışmada ilk olarak alan yazın taraması yapılarak mevcut bilgiler ortaya koyulmuş daha sonra

kamuya ait bir ortaokulun altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören 47 erkek 43 kız toplam 90 ortaokul öğrencisinden problem çözme envanteri aracılığıyla veriler alınmıştır. Bu araştırmanın sonucunda; satranç oynamayan öğrencilerin oynayanlara göre aceleci yaklaşım düzeyleri ve kaçınan yaklaşım düzeyleri, yüksek çıkmıştır. Çalışmada planlı yaklaşım düzeyinin sonuçlarında ise satranç oynayan öğrencilerin oynamayanlara göre planlı yaklaşım düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Erdoğan (2009) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden beş-altı yaş çocuklarına satranç öğretiminin kazandırılmasında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin karşılaştırılması ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Kamuya ait bir anaokulunda toplam 40 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerine kıyasla daha başarılı bir sonuca ulaştıkları görülmüştür.

Tekneci (2009) çalışmada, okul öncesi dönemde alınan satranç eğitiminin ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin matematik becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu özel İlköğretim okuluna devam eden 42 birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada son test kontrol gruplu model kullanılarak Satranç Bilgisi Anket Formu ile Erdoğan ve Baran (2006) tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan Erken Matematik Yeteneği Testi-3 (TEMA-3) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; satranç eğitimi alan öğrencilerin matematik yetenek puanlarının yüksek olduğu bu sonuçlara göre de okul öncesi dönemde alınan satranç eğitiminin çocukların matematik becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Ün (2010) çalışmada satranç öğrenme ile problem çözme, karar verme ve düşünme stilleri arasındaki ilişki, ön test-son test kontrol gruplu deneysel araştırma modeli kullanılarak çalışmıştır. Araştırmanın örneklemini araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden toplam 22 lise öğrencisinden oluşmuştur. Bu öğrencilerden, okulun satranç kulübünde olan 11 öğrenci deney grubunu; satranç eğitimi almayan

diğer 11 öğrenci ise kontrol grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşmadığı görülmüştür.

Yıldız (2010) çalışmasında ortaokulun altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda öğrenim gören satranç sporcularının yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki fark olup olmadığının incelemiştir. Çalışmanın araştırma grubunu; Türkiye Satranç Federasyonu'nun 2008-2009 yılı etkinlik programında yer alan ve 23 Ocak-01 Şubat 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen Türkiye Yaş Grupları Satranç Şampiyonasına katılan altıncı, yedinci ve sekizinci sınıftan 292 erkek, 208 kız olmak üzere toplam 500 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda Satranç oynayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki ilişki incelendiğinde; yaratıcılık düzeyleri ile sözel dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel uzamsal zekâ, bedensel kinestetik zekâ, müziksel ve ritmik zekâ, sosyal zekâ, içsel zekâ, doğacı zekâ alanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada Satranç oynayan ilköğretim 6. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ilköğretim 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre sözel dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, içsel zekâ, müziksel ritmik zekâ, görsel uzamsal zekâ alanlarında daha başarılı oldukları ifade edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelendiği bu araştırma yarı-deneme modelinde gerçekleştirilmiştir.

Yarı-deneme modelleri bilimsel değer bakımından, gerçek deneme modellerinden sonra gelir. Gerçek deneme modellerinin tüm özelliklerinin sağlanamadığı veyahut yetersiz kaldığı durumlarda tercih edilir. Yarı deneme modelleri olabilenin en iyisi olarak düşünülebilir. Bazı kontrol güçlüklerine bakarak, bunları kullanmaktan vazgeçmek yerine, sınırlılıkları önemle dikkate almak kaydıyla gerçek deneme modellerinin tüm şartlarının oluşturulamadığı durumlarda kullanılmalıdır. (Karasar, 2012).

Araştırma modeli tablo 2’de açıklanmıştır.

Tablo 2. Araştırma modeli

Grup	Uygulama Öncesi	Uygulama	Uygulama sonrası
Deney Grubu	Ön test	Okul öncesi eğitim programı ve satranç eğitimi	Son test
Kontrol Grubu	Ön test	Okul öncesi eğitim programı	Son test

2.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubu, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokullarında eğitim alan ve yansız atama ile seçilen beş-altı yaş grubu çocuklarından oluşmaktadır. Araştırmaya deney grubunda satranç eğitimi alan 30 çocuk, kontrol grubunda satranç eğitimi almayan 30

çocuk olmak üzere çalışma grubuna toplam 60 çocuk dâhil edilmiştir. Çalışmada sadece beş-altı yaş grubu çocuklara yer verilmesinin sebebi satranç eğitiminin erken çocukluk dönemi içerisinde en iyi öğreniminin gerçekleştiği yaş olması ve çocukların bir sonraki eğitim çağında ilkokula başlayacak olmalarıdır. Çocuklar belirlenirken sırasıyla; Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmış, okul müdürlükleri ile görüşülmüş ve her bir çocuğun velisinden çalışma ile ilgili gerekli izinler alınmıştır. Velisinin izni olmasına rağmen çalışmaya katılmak istemeyen çocuklar, ön test sonuçları olmayan çocuklar ve son test yapılmadan okuldan ayrılan çocuklar araştırmadan çıkartılmıştır. Gerekli işlemlerin sonunda 29 kız, 31 erkek olmak üzere toplam 60 çocuk araştırmaya katılmıştır.

Çocukların yaşları ön test uygulandığında 49-65 ay arasında olup yaş ortalamaları 58 aydır. Son test uygulandığında ise çocukların yaş aralığı 56-72 ay arasında olup yaş ortalamaları 66 ay olarak belirlenmiştir. Çalışma gruplarının demografik özellikleri özellikleri tablo 2’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma Grupları Demografik Özellikleri

Gruplar	Kız	Erkek	Toplam	Yaş (ay ortalaması)ön test	Yaş (ay ortalaması)son test
Deney	14	16	30	58	65
Kontrol	15	15	30	59	66
Toplam	29	31	60	58	66

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada erken çocukluk eğitime devam eden çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarını belirlemek amacıyla Metropolitan Olgunluk Testi kullanılmıştır. Çocukların ilkokula hazır oluşlarında sosyal beceriler ve dikkat toplama becerileri büyük öneme sahiptir. Metropolitan Olgunluk Testi çocukların sosyal becerilerini ve dikkat toplama becerilerini belirlemede yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle araştırmada çocukların sosyal becerilerini belirlemek amacıyla PKBS Anasınıfı ve

Anaokulu Davranış Ölçeği B Formu, çocukların dikkat toplama becerilerini ölçmek amacıyla da FTF-K Beş Yaş Çocukları İçin Dikkat Toplama Testi kullanılmıştır.

2.3.1. Metropolitan Okul Olgunluk Testi

Metropolitan Okul Olgunluk Testi çocukların ilkokul birinci sınıftaki becerileri rahatlıkla karşılayabilecek hazır bulunuşluğa sahip olup olmadığının belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Metropolitan Genel Olgunluk Testinin asıl formu (Metropolitan Readiness Test) Hildreth ve arkadaşları tarafından İngilizce olarak hazırlanmıştır. Testin R formu Oktay (1980) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Test, çocuktan sözlü cevap gerektirmeyen, işaretleme ve çizimler aracılığıyla tamamlanabilecek kâğıt kalem testidir. Test maddelerini oluşturan şekillerin hepsi Türk çocuklarının anlama ve yorumlamalarına uygundur. Ayrıca test, okuma- yazma kazanımı için gerekli olan becerileri farklı madde gruplarıyla ölçmektedir. Bu da değerlendirilen çocuk açısından başarılı veya başarısız olunan kısımlar için daha doğru değerlendirme yapılmasına olanak sağlamaktadır (Öner, 1997; Yazıcı, 1999).

Testin güvenirlik çalışması, paralel formlar yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır. Güvenirlik çalışmasında 195 ilkokul birinci sınıf çocuğuna birkaç gün arayla uygulanan paralel testler arası güvenirlik kat sayıları. 53 - .83 arasında değişiklik göstermiştir. Ayrıca her alt test için ayrı ayrı hesaplanan standart hata puanları 1.35 ile 2.02 arasında bulunmuştur (Öner, 1997).

Testin Geçerlik çalışmalarında uzman görüşleri yanında İstanbul'da bir geçerlik çalışması yapılmıştır. Yapılan geçerlilik çalışmasında, İstanbul'un en gelişmiş bölgelerindeki okullardan seçilmiş olan çocukların ortalama ve standart sapmaları ile Amerikan çocuklarının ortalama ve standart sapmaları arasında benzerlikler bulunmuştur (Öner, 1997).

Test 16 sayfalık kitapçık ve kendi içinde altı ayrı testten toplam 100 maddeden oluşmaktadır Test puanlama ölçeğine göre her doğru cevap için bir puan verilir. Testin toplam altı alt testi bulunmaktadır. Bu altı alt testin toplamı genel

olgunluk olarak ifade edilmektedir. Genel puanın yüksekliği okula hazır bulunuşluğun genel durumunu ifade eder.

Testin içerisinde yer alan alt testler şunlardır;

- Kelime anlama (19 madde)
- Cümleler (14 madde)
- Genel bilgiler (14 madde)
- Eşleştirme (19 madde)
- Sayılar (24 madde)
- Kopya etme (10 madde)

Kelime Anlama: Çocuğun günlük hayatın olağan sürecinde karşılaştığı kelimelerden oluşan teste kelime anlama ve kavramaya yönelik yönergeler yoluyla araştırmacının ifade ettiği resmi bulması istenmektedir.

Cümleler: Kelime anlama testiyle benzer yapıda olan bu kısımda çocuğun araştırmacı tarafından ifade edilen cümleyi anlaması ve gördüğü resimle bunu birleştirmesi istenmektedir.

Genel Bilgiler: Çocuğun günlük hayatın olağan sürecinde karşılaştığı, görebileceği ve kullanabileceği nesnelere ait resimlerden oluşmaktadır. Çocuktan, anlatılan nesne ile resim arasında örüntü kurarak, her sırada bulunan dört resimden birini işaretlemesi istenmektedir.

Eşleştirme: Okuma- yazma öğreniminde kazanılması gerekli olan benzerlikleri tanımasını içermektedir. Her maddede, hayvanların, eşyaların, sayıların, harflerin ve kelimelerin dört ayrı resmi bulunmaktadır. Çocuktan çerçeve içine alınmış olan resmin aynısını bulması istenir.

Sayılar: Erken çocukluk döneminde çocuğun sayılara yönelik olarak edindiği becerileri ölçen bu kısımda çocukların sayılar ve serilerle ilgili tanıma, sayı

sembollerini adlandırma, zaman bilgisi ve basit problemlerde sayıyı kullanabilmeyi içerir.

Kopya Etme: Özellikle okuma-yazma öğretiminde çocuğun gördüğü şekli doğru algılayarak, şekli uygun yere çizme becerisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Test çocuğa verilen yönergeyi anlama ve uygulamayı başarma davranışlarını ölçmektedir (Öner, 1997).

2.3.2. PKBS Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği (Preschool and Kindergarten Behavior Scales)

PKBS Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği okul öncesi dönemde üç-altı yaş çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışlarını ölçmek amacıyla 1994 yılında Kenneth W.Merrell tarafından geliştirilmiş; 2003 yılında ölçek tekrar gözden geçirilerek üç-altı yaş arası toplam 3,317 çocuk ile norm çalışması yapılmıştır. Okul öncesi üç-altı yaş çocukları için 76 madde olarak hazırlanan ölçek, uzman görüşleri doğrultusunda yapılan kapsam geçerliği ve faktör analizi çalışmalarıyla neticesinde hazırlanış şeklindekine benzer sonuçlar verdiği için olduğu gibi 76 madde olarak kalmıştır. Bu ölçek, anasınıfı ve anaokulu çocuklarının sosyal becerileri ile problem davranışını belirlemeye yönelik iki form ve 76 likert tipi soru maddesinden oluşmaktadır (Özbey, 2009).

Ölçekte yer alan ifadelerden 42'si çocuğun problem davranışını 34'ü de sosyal becerilerini tanımlamaya yöneliktir. Bu çalışmada sadece sosyal becerilere dönük tanımlamalardan yararlanılacağından sadece 34 maddelik kısım kullanılmıştır. Öğretmenler ölçekte yer alan her bir maddeye ilişkin düşüncelerini; "hiç katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" seçeneklerinden birisini işaretleyerek değerlendirmelerini yaparlar. Sosyal beceriler boyutundan elde edilen yüksek puanlar, çocukların sosyal beceriler yönünden gelişmiş olduğunu problem davranış boyutundan elde edilen yüksek puanlar ise problem davranışı gösterme oranının yüksek olduğunu ifade etmektedir (Özbey, 2009).

Ölçek aracılığıyla veri toplama süreci, öğretmenlerin çocuklar ile ilgili deneyimlerini doğrultusunda testte puanlama yapmalarını, sosyal beceriye dönük kavramları tanımlamalarını ifade eder (Özbey, 2009).

2.3.3. FTF-K Beş Yaş Çocukları İçin Dikkat Toplama Testi (Frankfurter Test für Fünfjährige - Konzentration)

Çocukların dikkat toplama becerilerini ölçmek amacıyla Raatz ve Möhling tarafından 1971 yılında geliştirilen bu ölçekte, çocuklardan ölçekte karışık olarak verilmiş elmalar ve armutlardan; armutları 90 saniye içerisinde bulmaları ve işaretlemeleri istenmektedir. Testin işaretlenme süresi 90 saniye iken yönergenin çocuklara anlatılması ise sekiz dakikadır. Ölçekte işaretlenebilecek 42 adet armut sembolü bulunmaktadır.

Testin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılabilmesi için; test 1968 yılında 5:0-6:3 yaşındaki 266 çocuğa, 1970 yılında yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey göz önünde bulundurularak beş- altı yaşlarındaki 1170 çocuğa ve son olarak test-tekrar-test yönetimiyle n=100, yarım saat ara ile Frankfurt'ta; n=29, üç hafta ara ile Nordschein-Westfalen'de; n=66. yedi ay ara ile uygulanmıştır. Testin Türkiye uygulaması ise Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi son sınıf öğrencileri Klinik Psikoloji Uygulamaları dersinde yapılmıştır. Teste yer alan yönergenin anlaşılması ve testlerin doğru uygulanabilmesi için test beş-altı yaş grubundaki 30 çocuğa test tekrar test yöntemiyle yapılan uygulamada iki uygulama arasındaki korelasyon $r = .85$ olarak bulunmuştur (Aktaran: Kaymak, 1995).

FTF-K Dikkat Toplama Ölçeği her çocuk sekiz dakika içerisinde verilen yönerge sonunda bireysel olarak uygulanmıştır. Bu ölçekte çocuklara anlatılan yönergeden sonra çocuğun 90 saniyede işaretlediği armutlar ham puanı oluşturmaktadır. Cinsiyet ve yaş değişkeninin etkisini ortadan kaldırmak için çocukların aldıkları ham puanlar yerine düzeltilmiş puanları kullanılmıştır. Çocuğun düzeltilmiş puanını hesaplamak için testin uygulandığı günkü takvim yaşı bulunur ve düzeltilmiş puan tablosundan karşılık gelen puan ham puana eklenerek test değerlendirilir (Tablo 4). Değerlendirme sonunda ham puan ile düzeltilmiş puan

toplamından oluşan son değerle karşılaştırma tablosundan yararlanılarak çocuğun yaşları ile karşılaştırması yapılabilir (Tablo 5).

Tablo 4. Düzeltilmiş Puan Tablosu

Yaş	Erkek	Kız
5;0 – 5;0	6	6
5;4 – 5;6	5	4
5;7 – 5;9	4	2
5;10 – 6;0	3	0

Tablo 5. Karşılaştırma Tablosu

Son değer	%	Değerlendirme
0-22	26	Ortalamanın altında
23-32	49	Ortalama
33-43	25	Ortalamanın üstünde

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALIZI

2.4.1. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan Metropolitan Olgunluk Testi ve FTF-K Beş Yaş Çocukları İçin Dikkat Toplama Testi, araştırmacı tarafından her çocuğa bireysel olarak uygulanmıştır. PKBS Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği B Formu ise okul öncesi öğretmeni tarafından sınıfında bulunan her çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur.

Ön test ve son test uygulamalarından önce Okul yönetimi ile belirlenen gün ve saatlerde her çocuğa araştırmacı tarafından tek tek Metropolitan Olgunluk Testi ve FTF-K Beş Yaş Çocukları İçin Dikkat Toplama testlerini uygulanmıştır. Test

uygulanmasından önce çocuklara gerekli açıklama yapılmıştır ve çocuklar testin uygulanacağı ortama bireysel olarak alınmışlardır. Testin uygulanacağı ortamda çocukların dikkatini etkileyebilecek materyaller ortamdan çıkarılmıştır. Okul öncesi öğretmenleri ise PKBS Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği testlerini her çocuk için ayrı ayrı doldurmuşlardır.

Araştırmanın ön test uygulaması 24 Eylül- 12 Ekim 2012 tarihleri arasında, son test uygulaması ise 15-31 Mayıs 2013 tarihleri arasında yapılmıştır. Deney grubu çocukları ön test ve son test uygulamaları arasında geçen zamanda (yaklaşık 8 ay) , erken çocukluk eğitiminin yanında ek olarak birinci kademe satranç antrenörü tarafından haftada 2 saat satranç eğitimi almışlar ve aktif olarak satranç oynamaya devam etmişlerdir. Kontrol grubu çocukları ise ön test ve son test uygulamaları arasında geçen zamanda (yaklaşık 8 ay), erken çocukluk eğitimi almışlardır.

2.4.2. Verilerin Analizi

Bu çalışmada veri toplama araçları aracılığıyla elde edilen elde edilen veriler SPSS 20.0 (The Statistical Package for The Social Sciences) sosyal bilimler için veri analizi paket programı aracılığıyla bilgisayar ortamında Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA kullanılarak analiz edilmiştir. Tekrarlı Ölçümlere ilişkin iki faktörlü ANOVA deney kontrol gruplu modellerde ön test son test uygulamaların analizinde deney ve kontrol grupları arasında değişkenleri dikkate alarak anlamlı farklar çıkıp çıkmadığının ortaya konmasında kullanılmaktadır. Bu çalışmada Mann Whitney - U Testi uygulanarak da analiz yapılabilirdi ancak bu analiz iki ilişkisiz gruptan elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmekte doğru sonuçlar vereceğinden her grup için ayrı yeniden analiz yapılması ve yahut ilişkili ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yeniden bir istatistiksel analizi yapmayı zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle en doğru sonuçlara ulaşabilmek amacıyla Tekrarlı Ölçümlere ilişkin iki faktörlü ANOVA kullanılarak araştırmanın analizleri tamamlanmıştır.

Araştırmada, grupların aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarını hesaplamak amacıyla betimsel istatistik kullanılmıştır. Araştırmada, puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığı 0.05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Bu araştırmada erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarına etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu bölümde bulgular araştırma alt problemleri doğrultusunda ve sırasında tablolar halinde sunulmuştur ve her bir alt amaca ait bulgular ilgili alan yazınla tartışılmıştır.

3.1. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ EĞİTİMİ ÇOCUKLARIN KELİME ANLAMA OLGUNLUĞUNU ETKİLEMEKTE MIDIR?

Tablo 6. Kelime Anlama Olgunluğu Betimleyici İstatistik Tablosu

		\bar{X}	sd	N
Ön test	Kontrol Grubu	15,40	3,23	30
	Deney Grubu	16,23	2,62	30
	Toplam	15,81	2,94	60
Son test	Kontrol Grubu	17,00	2,491	30
	Deney Grubu	17,80	1,808	30
	Toplam	17,40	2,19	60

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kelime anlama olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 6) görüldüğü üzere ön test uygulaması sonunda deney grubu çocukların kelime anlama olgunluğu, aritmetik ortalaması 16.23, standart sapması 2.62 ve kontrol grubu çocukların kelime anlama olgunluğu, aritmetik ortalaması 15.40, standart sapması 3.23'tir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında kelime anlama olgunluğu bakımından başlangıçta anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kelime anlama olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 6) görüldüğü üzere son test uygulaması sonunda deney grubu çocukların kelime anlama olgunluğu, aritmetik ortalaması 17.80, standart sapması 1.80 ve kontrol grubu çocukların kelime anlama olgunluğu, aritmetik ortalaması 17.00, standart sapması 2.49'dur. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında son test kelime anlama olgunluğunun erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi sonunda anlamlı düzeyde bir fark oluşturmadığı söylenebilir ancak aritmetik ortalama ve standart sapma verileri doğrultusunda bu yorumu yapmak tam olarak doğru yorumu sağlayamayabilir. Bu nedenle deney ve kontrol grupları arasına ön test- son test puanlarının anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığına Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA kullanılarak bakmak daha doğru analizler yapmamıza olanak sağlayacaktır.

Tablo 7. Kelime anlama olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA sonuçları

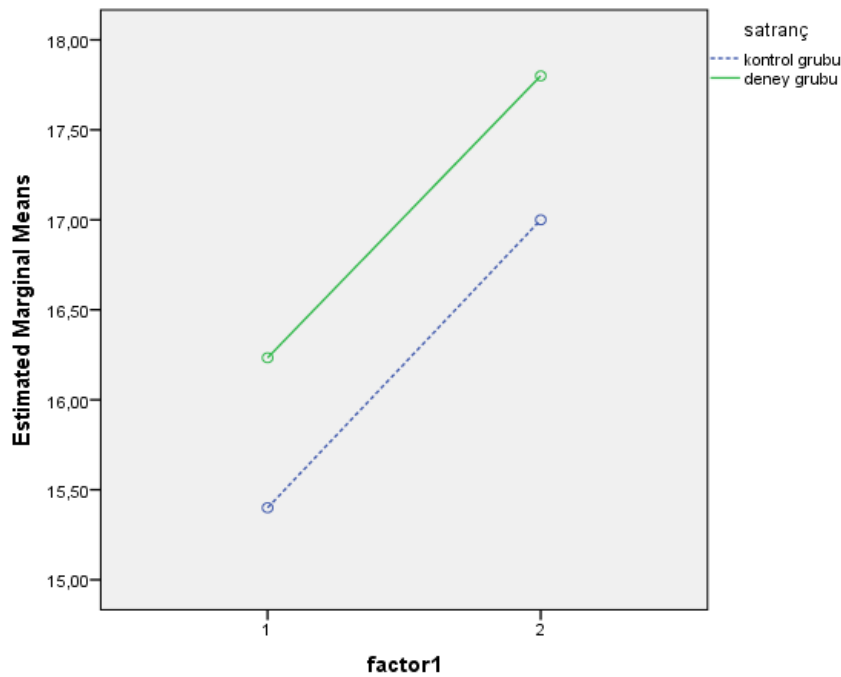
Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	<i>p</i>
Deneklerarası	6977.00	59			
Grup(Kontrol/Deney)	20,00	1	20,00	1,71	.04
Hata	677,08	58	11,67		
Denekleriçi	175.49	60			
Ölçüm(Öntest/Sontest)	75,20	1	75,20	43,49	,00
Grup*Ölçüm	,00	1	,00	,00	,94*
Hata	100,28	58	1,72		
Toplam	7253.49	119			

**p* > .05

Deney grubu çocukların kelime anlama olgunluğu açısından kontrol grubu çocuklara göre ön test son test puan ortalamaları açısından anlamlı farklılaşım farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön

test- son test verileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kelime anlama olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik deney grubu çocukların kelime anlama olgunluğunun ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F=.00$, $p>0.05$). Elde edilen bu bulgu erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların kelime anlama olgunluğuna önemli bir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Sonucun daha kolay yorumlanabilmesi için Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA çizgi grafiği tablosuna da bakmak yararlı olacaktır.

Tablo 8. Kelime Anlama Olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu

Çizgi grafiğinde de görüldüğü üzere başlangıç düzeyinde benzer noktadan başlayan deney ve kontrol grubu çizgileri arasında bir paralellik söz konusudur. Çizgilerin paralel olması gruplar arasında bir farkın oluşmadığının göstergesidir.

Yapılan araştırmalarda (Oktay, 1980; Oktay, 1983; Koçyiğit, 2009), çocuğu ilkokula hazırlamada kelime anlama olgunluğunun önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Satranç eğitime yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde satranç

eğitiminin çocukların kelime becerileri üzerine etkileri konusunda doğrudan herhangi bir araştırmaya rastlanamamıştır ancak McDonald (2006) tarafından yapılan araştırmada satranç eğitiminin okuma becerilerini geliştirdiği, satranç oynayan bireylerin okuma puanları bakımından daha yüksek skorlar elde ettiği belirtilmiştir. Okuma becerilerinin kelime anlama ve cümle olgunluğu gibi faktörlerden oluştuğu düşünüldüğünde bu araştırmanın bulgularının ilgili alan yazınla örtüşmediği görülmektedir. İlgili alan yazında satranç eğitiminin çocukların kelime anlama olgunluğunu etkisi üzerine yapılan bir araştırmaya ulaşılabilsen araştırmanın sonuçları daha doğru yorumlanabilecekti. Bu şekliyle çalışma sonunda erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kelime anlama olgunluğunu etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

3.2. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ EĞİTİMİ ÇOCUKLARIN CÜMLE OLGUNLUĞUNU ETKİLEMEKTE MİDİR?

Tablo 9. Cümle Olgunluğu Betimleyici İstatistik Tablosu

		\bar{X}	sd	N
Ön test	Kontrol Grubu	8.26	3.11	30
	Deney Grubu	7.93	3.06	30
	Toplam	8.10	3.06	60
Son test	Kontrol Grubu	10.76	2.34	30
	Deney Grubu	11.83	2.24	30
	Toplam	11.30	2.33	60

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların cümle olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 9) görüldüğü üzere ön test uygulaması sonunda deney grubu çocukların cümle olgunluğu, aritmetik ortalaması 7.93, standart sapması 3.06 ve kontrol grubu çocukların cümle olgunluğu, aritmetik ortalaması 8.26, standart sapması 3.11'dir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında kelime anlama olgunluğu bakımından başlangıçta anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların cümle olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 9) görüldüğü üzere son test uygulaması sonunda deney grubu çocukların kelime anlama olgunluğu, aritmetik ortalaması 11.83, standart sapması 2.24 ve kontrol grubu çocukların kelime anlama olgunluğu, aritmetik ortalaması 10.76, standart sapması 2.49'dur. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında son test kelime anlama olgunluğunun erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi sonunda anlamlı düzeyde bir fark oluşturduğu söylenebilir. Daha doğru sonuçlara ulaşabilmek amacıyla Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA ile deney ve kontrol grupları arasına ön test-son test puanlarının anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 10. Cümle olgunluğu Ön test–Son test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	<i>p</i>
Deneklerarası	679.19	59			
Grup(Kontrol/Deney)	4.03	1	4.03	.346	.55
Hata	675.16	58	11.64		
Denekleriçi	515.10	60			
Ölçüm(Öntest/Sontest)	307.20	1	307.20	96,78	.00
Grup*Ölçüm	14.70	1	14.70	4.63	.03*
Hata	184.10	58	3.17		
Toplam	1294.29	119			

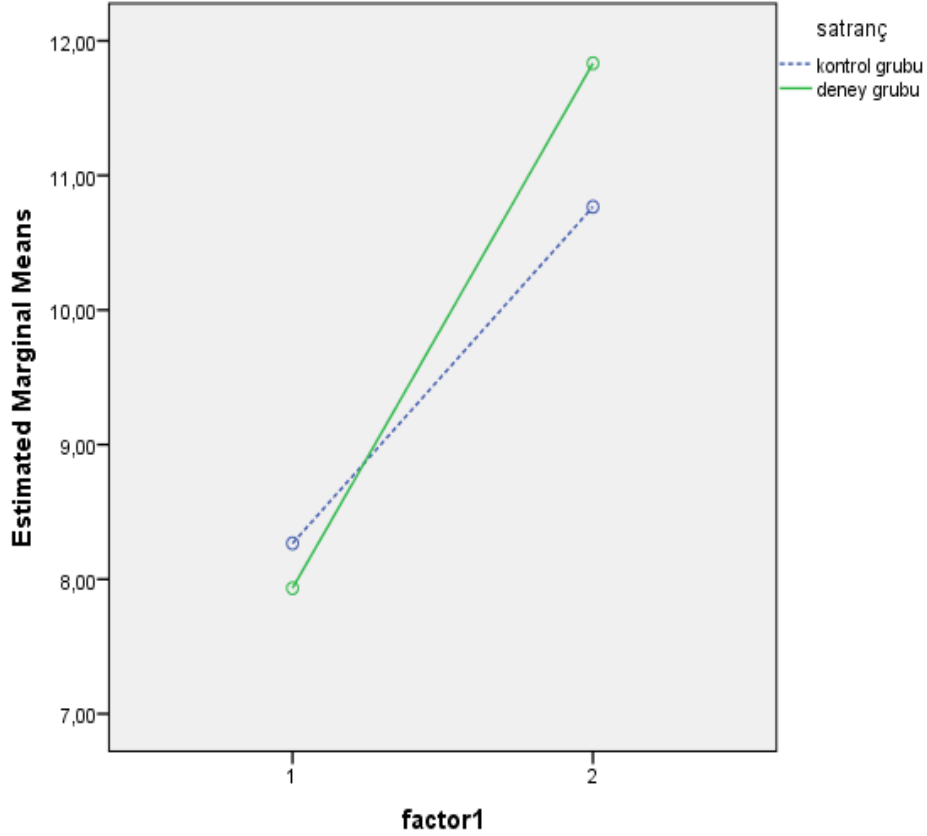
* $p < .05$

Deney grubu çocukların cümle olgunluğu açısından kontrol grubu çocuklara göre ön test son test puan ortalamaları açısından anlamlı farklılaşp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön test son test verileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır (Tablo10). Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların cümle olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik deney grubu

çocukların cümle anlama olgunluğunun ön test son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=4.63$, $p<0.05$).

Tablo 11. Kelime Anlama Olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü

ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu

Çizgi grafiğinde de görüldüğü üzere başlangıç düzeyinde deney grubunun daha alt seviyeden başlayarak deney sonucunda daha üst bir seviye ulaştığı görülmektedir. Ayrıca çizgiler arası paralellik olmaması, anlamlı fark oluştuğunun başka bir göstergesidir. Elde edilen bu bulgu erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların cümle olgunluğunu etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu araştırma sonuçlarıyla cümle olgunluğunda anlamlı bir fark oluşması dikkate alındığında; çocukların cümle anlama olgunluğunun desteklenmesi amacıyla erken çocukluk döneminde satranç eğitiminin bir araç olarak kullanılabileceği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmalarda (Koçyiğit, 2009; Oktay, 1980; Oktay, 1983), çocuğu ilköğretime hazırlamada çocuğun cümle olgunluğunun önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Satranca yönelik alan yazını incelendiğinde satranç oynayanların kesin bir şekilde okuma yeteneklerinin arttığı ortaya koyulmuştur. 1995-96 yıllarında beş okuldan iki sınıf seçilerek 112 öğrenciye satranç eğitimi verilmiştir. Satranç grubundaki öğrenciler yılsonunda önemli okuma skorları elde etmişlerdir. (McDonald, 2006). Farklı bir çalışmada deney grubu çocuklara satranç dersleri ile temel eğitim dersleri verilmiş, kontrol grubuna ise yalnızca temel eğitim dersleri verilmiştir. Kontrol grubu öğrencileri satranç grubu öğrencilerine göre daha fazla temel eğitim almış olmasına rağmen boş zamanlarında satranç eğitimi alan öğrenciler son testlerde kontrol grubundan okumalarının daha etkili olduğu gözlemlenmiştir. McDonald (2006) tarafından ifade edilen sonuçlarının bu araştırmayı destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir.

3.3. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ EĞİTİMİ ÇOCUKLARIN GENEL BİLGİ DÜZEYİNİ ETKİLEMEKTE MİDİR?

Tablo.12. Genel Bilgi Düzeyi Betimleyici İstatistik Tablosu

		\bar{X}	sd	N
Ön test	Kontrol Grubu	9.66	2.69	30
	Deney Grubu	10.56	2.40	30
	Toplam	10.11	2.57	60
Son test	Kontrol Grubu	12.06	1.92	30
	Deney Grubu	13.06	1.55	30
	Toplam	12.56	1.80	60

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların bilgi düzeyini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 13) görüldüğü üzere ön test uygulaması sonunda deney grubu çocukların bilgi düzeyi, aritmetik ortalaması 9.66, standart sapması 2.40 ve kontrol grubu çocukların kelime anlama olgunluğu, aritmetik ortalaması 8.26, standart sapması 2.69'tir. Bu veriler

doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında kelime anlama olgunluğu bakımından başlangıçta anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların genel bilgi düzeyini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 13) görüldüğü üzere son test uygulaması sonunda deney grubu çocukların genel bilgi düzeyleri, aritmetik ortalaması 13.06, standart sapması 1.55 ve kontrol grubu çocukların genel bilgi düzeyleri, aritmetik ortalaması 12.06, standart sapması 1.92'dir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında son test genel bilgi düzeylerinin erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi sonunda anlamlı düzeyde bir fark oluşturmadığı söylenebilir. Ayrıntılı analizlere bakmak için Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA tablosuna bakmak yararlı olacaktır.

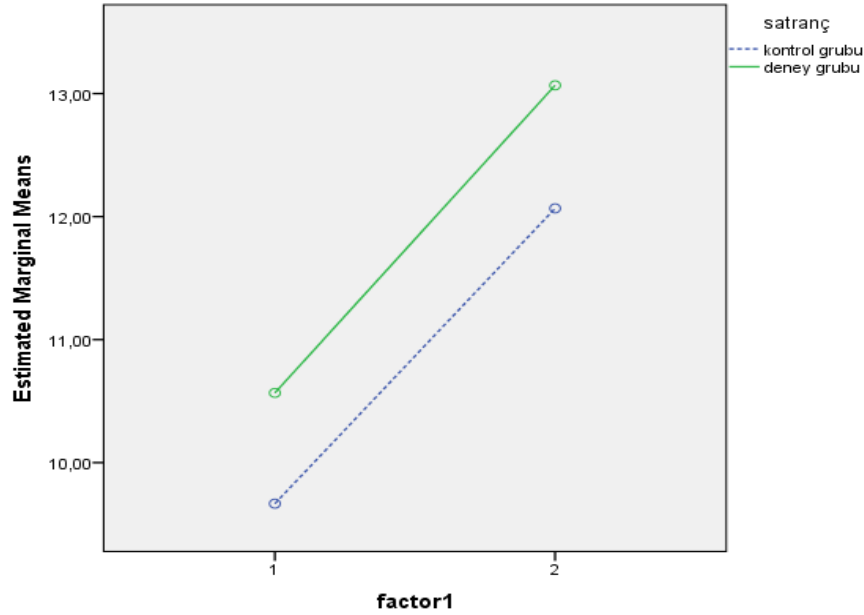
Tablo 13. Genel Bilgi Düzeyi Testi Ön Test–Son Test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	<i>p</i>
Deneklerarası	473.48	59			
Grup(Kontrol/Deney)	27.07	1	27.07	3.51	.06
Hata	446.41	58	7.69		
Denekleriçi	2890.49	60			
Ölçüm(Öntest/Sontest)	180.07	1	180.07	95.51	.00
Grup*Ölçüm	.07	1	.07	.04	.84*
Hata	109.35	58	1.88		
Toplam	1363.9	119			

* $p > .05$

Deney grubu çocukların genel bilgi düzeyi açısından kontrol grubu çocuklara göre ön test son test puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön test son test verileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda genel bilgi düzeylerinin ön test, son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F = .04, p > 0.05$).

Tablo 14. Genel bilgi düzeyi Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA çizgi grafiği tablosu

Çizgi grafiğinde de görüldüğü üzere başlangıç düzeyinde benzer noktadan başlayan deney ve kontrol grubu çizgileri arasında bir paralellik söz konusudur. Çizgilerin paralel olması gruplar arasında bir farkın oluşmadığının göstergesidir.

Anlamli farkın olmadığı dikkate alındığında erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin deney grubu çocuklarının genel bilgi düzeylerinin geliştirilmesinde önemli bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Köksal (2006), tarafından yapılan araştırmaya göre satrancın yararları doğrultusunda satrancın eğitsel bir araç olarak kabul edilmesi gerektiği ve bunun yanında satrancın yaratıcılığı, okumayı, zekâyı, muhakeme ve düşünme becerilerini geliştirdiğini vurgulamıştır. Okul Olgunluk Testi içerisinde yer alan Genel Bilgi Düzeyleri alt testinde soruları cevaplamada zekâ, muhakeme ve düşünme becerilerinin kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda bu araştırmanın bulgularının Köksal (2006) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları ile örtüşmediği söylenebilir.

3.4. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ EĞİTİMİ ÇOCUKLARIN EŞLEŞTİRME BECERİLERİNİ ETKİLEMENDE MİDİR?

Tablo 15. Eşleştirme becerisi betimleyici istatistik tablosu

		\bar{X}	sd	N
Ön test	Kontrol Grubu	13.13	4.42	30
	Deney Grubu	12.60	3.81	30
	Toplam	12.86	4.10	60
Son test	Kontrol Grubu	15.53	3.12	30
	Deney Grubu	18.00	2.19	30
	Toplam	16.76	2.95	60

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların eşleştirme becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 15) görüldüğü üzere ön test uygulaması sonunda deney grubu çocukların eşleştirme becerileri, aritmetik ortalaması 12.60, standart sapması 3.81 ve kontrol grubu çocukların eşleştirme becerileri, aritmetik ortalaması 13,1333, standart sapması 4.42'tür. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında eşleştirme becerileri bakımından başlangıçta anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların eşleştirme becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 16) görüldüğü üzere son test uygulaması sonunda deney grubu çocukların eşleştirme becerileri, aritmetik ortalaması 18.00, standart sapması 2.19 ve kontrol grubu çocukların eşleştirme becerileri, aritmetik ortalaması 15.53, standart sapması 3.12'dir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında son test genel eşleştirme becerilerinin erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi sonunda anlamlı düzeyde fark oluşturduğu söylenebilir.

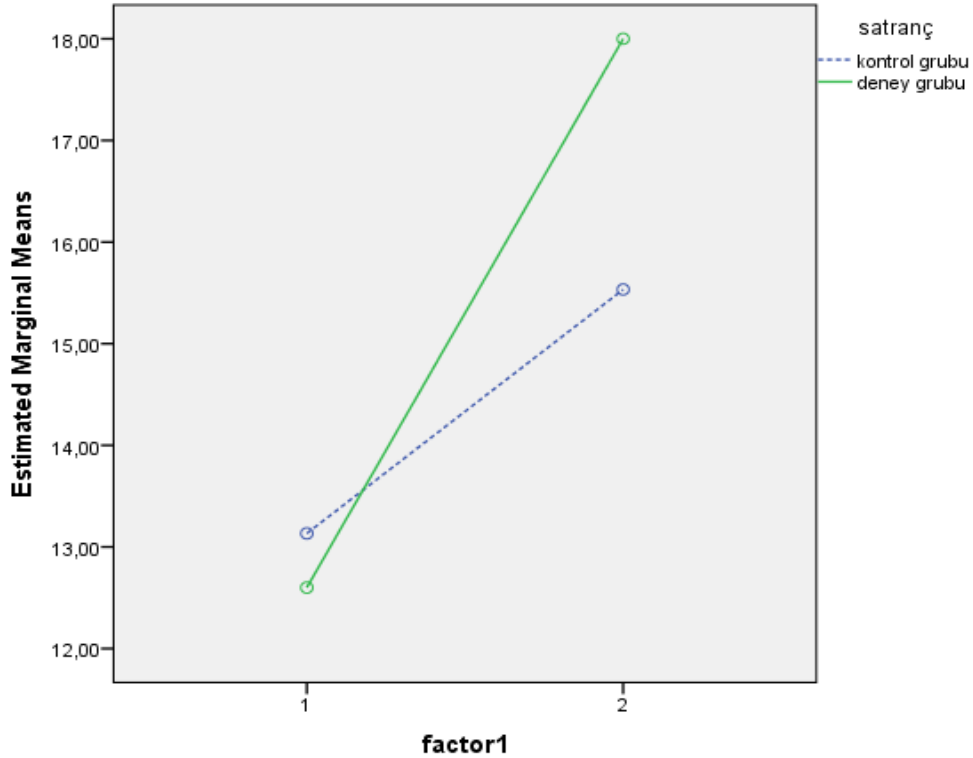
Tablo 16. Eşleştirme Ön test–Son test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	<i>p</i>
Deneklerarası	1076.96	59			
Grup(Kontrol/Deney)	28.03	1	28.03	1.53	.22
Hata	1059.93	58	18.27		
Denekleriçi	775.10	60			
Ölçüm(Öntest/Sontest)	456.30	1	456.30	75.14	.00
Grup*Ölçüm	67.50	1	67.50	11.11	.00*
Hata	352.20	58	6.07		
Toplam	1882.06	119			

**p* < .05

Deney grubu çocukların eşleştirme becerileri açısından kontrol grubu çocuklara göre ön test son test puan ortalamaları anlamlı farklılaşp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön test son test verileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda eşleştirme becerilerinin ön test -son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (F= 11.11, *p*<0,05).

Tablo 17. Eşleştirme Becerisi Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu

Çizgi grafiğinde de görüldüğü üzere başlangıç düzeyinde grupların benzer seviyeden başlayarak deney sonucunda daha üst bir seviye ulaştığı görülmektedir. Ayrıca çizgiler arası paralellik olmaması, anlamlı fark oluştuğunun bir başka göstergesidir. Bu araştırma sonucunda bulunan sonuçla erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların eşleştirme becerilerini etkilediği söylenebilir.

Ün (2010) tarafından yapılan çalışmada satranç öğrenme ile problem çözme, karar verme ve düşünme stilleri arasındaki ilişki ön test son test kontrol gruplu deneysel araştırma modeli kullanılarak araştırılmıştır. Araştırma sonucunda satranç eğitimi alan deney grubu çocukların problem çözme ve karar verme süreçlerinde kontrol grubu çocuklara göre anlamlı düzeyde daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Okul olgunluğu testinde yer alan eşleştirme becerilerinin problem çözme ve karar verme süreçlerini etkilediği varsayıldığında Ün (2010) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları bu bulguyu destekler niteliktedir. Ayrıca bu çalışma

dışında İlköğretim 1-8 seçmeli satranç dersi programında satrancın çocukların beyin gelişiminde çeşitli becerileri destekleyerek görsel algılama ve karar verme süreçlerinde önemli katkıları olduğu ifade edilmiştir. İlköğretim 1-8 seçmeli satranç dersi programında ifade edilen yararlar da bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

İlgili alan yazın ve araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde çocukların zihinsel kapasitelerinde önemli bir yere sahip olan eşleştirme becerilerinin erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi ile geliştirilebileceği düşünülmektedir.

3.5. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ EĞİTİMİ ÇOCUKLARIN SAYI OLGUNLUĞUNU ETKİLEMEKTE MIDIR?

Tablo 18. Sayı Olgunluğu Betimleyici İstatistik Tablosu

		\bar{X}	sd	N
Ön test	Kontrol Grubu	12.16	4.82	30
	Deney Grubu	12.00	5.62	30
	Toplam	12.08	5.19	60
Son test	Kontrol Grubu	16.40	4.33	30
	Deney Grubu	21.40	2.51	30
	Toplam	18.90	4.32	60

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sayı olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 19) görüldüğü üzere ön test uygulaması sonunda deney grubu çocukların sayı olgunluğu, aritmetik ortalaması 12.00, standart sapması 5.62 ve kontrol grubu çocukların sayı olgunluğu, aritmetik ortalaması 12.16, standart sapması 4.82'dir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında sayı olgunluğu bakımından başlangıçta anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sayı olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 18) görüldüğü üzere son test uygulaması sonunda deney grubu çocukların sayı olgunluğu, aritmetik ortalaması 21.40, standart sapması 2.51 ve kontrol grubu çocukların sayı olgunlukları, aritmetik ortalaması 16.40, standart sapması 4.33'dir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında son test sayı olgunluğunun erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi sonunda anlamlı düzeyde fark oluşturduğu söylenebilir.

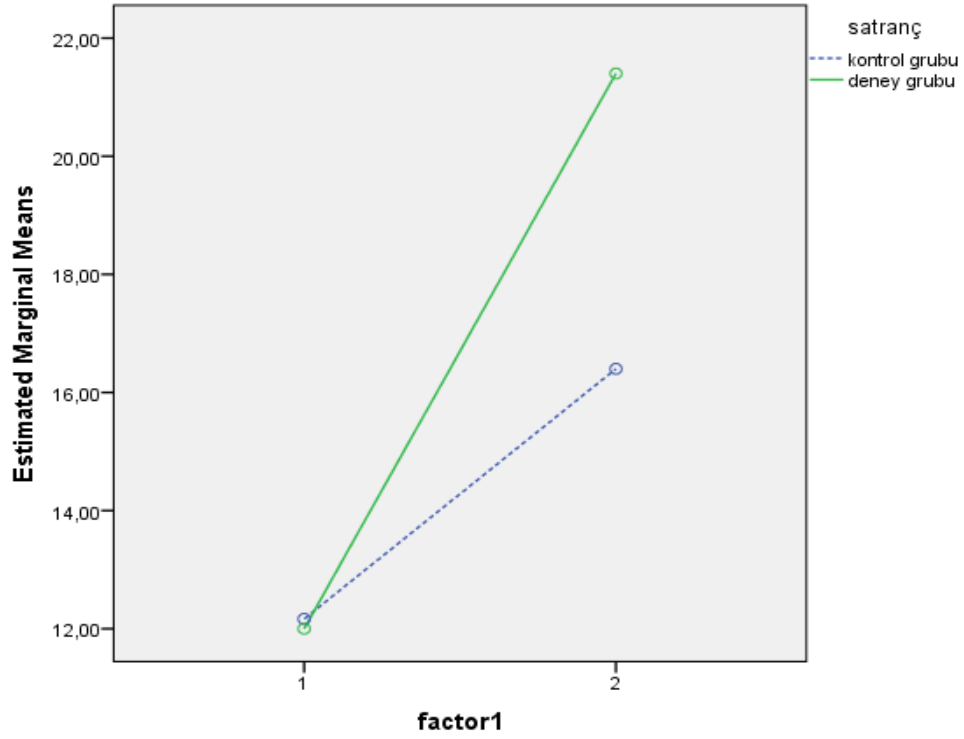
Tablo 19. Sayı olgunluğu Ön test–Son test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	<i>p</i>
Deneklerarası	2003.48	59			
Grup(Kontrol/Deney)	175.20	1	175.20	5.55	.02
Hata	1828.28	58	31.52		
Denekleriçi	2086.48	60			
Ölçüm(Öntest/Sontest)	1394.00	1	1394.00	164.24	.00
Grup*Ölçüm	200.20	1	200.20	23.58	.00
Hata	492.28	58	8.48		
Toplam	4089.96	119			

**p* < .0

Deney grubu çocukların sayı olgunluğu açısından kontrol grubu çocuklara göre ön test son test puan ortalamaları anlamlı farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön test son test verileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda genel bilgi düzeylerinin ön test son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (F=23.58, *p*<0,05).

Tablo 20. Sayı Olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu

Çizgi grafiğinde de görüldüğü üzere başlangıç düzeyinde grupların benzer seviyeden başlayarak deney sonucunda daha üst bir seviye ulaştığı görülmektedir. Ayrıca çizgiler arası paralellik olmaması, anlamlı fark oluştuğunun bir başka göstergesidir. Araştırmada ulaşılan bu bulguya göre erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların sayı olgunluğu becerileri üzerinde büyük bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

1989-1992 yılları arasında Kanada’da 437 beşinci sınıf öğrencisinin katıldığı bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda satranç dersi alan grubun matematikte problem çözme becerilerinde daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır (MEB, 2006). Sayı olgunluğunun matematik ve problem çözme becerisinin bir alt basamağı olduğu düşünüldüğünde söz konusu araştırma sonuçları bu araştırmayı destekler niteliktedir.

Sadık (2006) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada Bolu il merkezinde dördüncü ve beşinci sınıflarda okuyan, satranç bilen ve bilmeyen öğrencilerin doğal sayılara ilişkin dört işlem ve problem çözme becerileri karşılaştırılmıştır. Araştırma

sonuçlarına göre ilkokul dördüncü ve beşinci sınıf dört işlem ve problem çözme testlerinde satranç bilen öğrenciler lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Sadık (2006) tarafından yapılan araştırma ile bu araştırmanın sonuçları örtüşmektedir.

Tekneci (2009) tarafından yapılan çalışmada satranç eğitimi alan öğrencilerin satranç eğitimi almayan öğrencilere göre yetenek puanlarının yüksek olduğu, matematik testinde daha çok soruya cevap verildiği ve ham puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tekneci (2009) tarafından yapılan araştırma bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Çocukların erken çocukluk döneminden başlayarak matematik becerilerinin geliştirilmesi, onların tüm hayatları boyunca daha başarılı olmalarını sağlamak için önemlidir. İlgili alan yazın ve bu araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sayı olgunluğunu geliştirmede bir araç olarak kullanabileceği düşünülmektedir. Çocukların ideal sayı olgunluğu düzeylerine ulaşmaları ya da matematik becerilerini kazanmaları sadece satranç oyunu ile olması mümkün değildir. Çocuklara farklı eğitim ortamları, zengin uyarıcı çevre, fen-doğa, müzik sanat gibi farklı etkinlikler sunarak çocukların sayı olgunluğu seviyelerinin desteklenerek matematik becerilerinin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

3.6. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ EĞİTİMİ ÇOCUKLARIN KOPYA ETME BECERİLERİNİ ETKİLEMEKTE MIDİR?

Tablo 21. Kopya Etme Becerileri Betimleyici İstatistik Tablosu

		\bar{X}	sd	N
	Kontrol Grubu	4.53	2.67	30
	Deney Grubu	5.37	2.87	30
Ön test	Toplam	4.94	2.78	60
	Kontrol Grubu	6.70	2.45	30
	Deney Grubu	9.00	1.48	30
Son test	Toplam	7.83	2.32	60

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kopya etme becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 21) görüldüğü üzere ön test uygulaması sonunda deney grubu çocukların kopya etme becerileri, aritmetik ortalaması 5.37, standart sapması 2.87 ve kontrol grubu çocukların kopya etme becerileri aritmetik ortalaması 4,5333, standart sapması 2.67'dir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında kopya etme becerileri bakımından başlangıçta anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kopya etme becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 21) görüldüğü üzere son test uygulaması sonunda deney grubu çocukların kopya etme becerileri, aritmetik ortalaması 9.00, standart sapması 1.48 ve kontrol grubu çocukların kopya etme becerileri, aritmetik ortalaması 6.70, standart sapması 2.45'tir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında son test kopya etme becerilerinin erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi sonunda anlamlı düzeyde fark oluşturduğu söylenebilir. Daha ayrıntılı yorumlamalara

ulaşabilmek için Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA analiz tablosuna bakılması yararlı olacaktır.

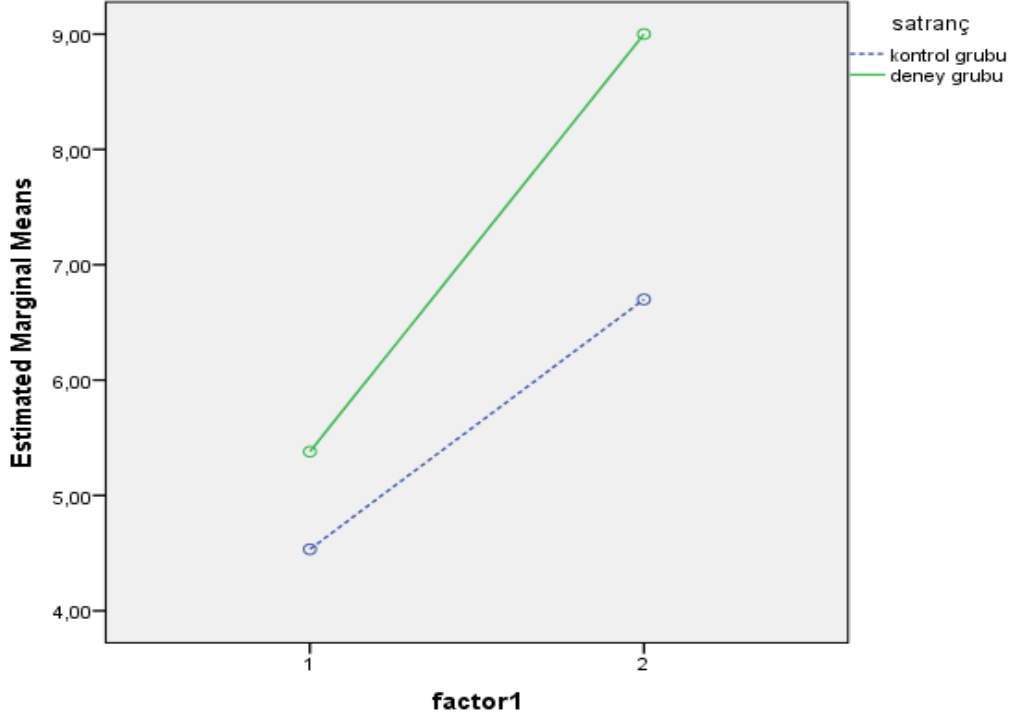
Tablo 22. Kopya Etme Becerileri Ön Test–Son Test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	<i>p</i>
Deneklerarası	633.04	59			
Grup(Kontrol/Deney)	72.97	1	72.97	7.41	.00
Hata	561.09	57	9.84		
Denekleriçi	375.02	60			
Ölçüm(Öntest/Sontest)	246.94	1	246.94	124.01	.00
Grup*Ölçüm	15.58	1	15.58	7.8	.00*
Hata	113.49	57	1.9		
Toplam	1008.06	119			

* $p < .05$

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kopya etme becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik deney grubu çocukların kopya etme becerileri açısından kontrol grubu çocuklara göre ön test son test puan ortalamaları anlamlı farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön test son test verileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda kopya etme becerilerinin ön test son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=7.8$, $p<0,05$).

Tablo 23. Kopya Etme Becerileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu

Çizgi grafiğinde de görüldüğü üzere başlangıç çizgiler arası paralellik olmaması, anlamlı fark oluştuğunun göstergesidir. Satranca yönelik alan yazın incelendiğinde satranç oynamanın görsel zekâyı, görsel algılamayı ve görsel hafızayı geliştirdiği ortaya koyulmuştur (TSF, 2014) ancak Metropolitan Okul Olgunluğu Testinin bir alt testi olan Kopya etme becerisine yönelik doğrudan bir çalışmaya rastlanamamıştır. Yazının, sayı sembollerinin öğrenilmesinde büyük öneme sahip olan kopya etme becerisi, çocuğun gördüğü şekli doğru olarak algılamasına ve bunu mekân ya da konum içinde doğru yerleşme yetisini kullanmayı gerektirir. Satranç oynayan çocuklar oyun esnasında taşların konumları doğru algılayarak olası konumları düşünür ve olası durumlara dönük planlama yaparlar. Bu nedenle kopya etme becerisi ile satranç oyunu arasında güçlü bir bağın olduğu düşünülebilir. Ayrıca kopya etme becerisinin görsel algılama ve görsel hafıza ile ilişkili olduğu düşünülürse satranç eğitime yönelik birçok araştırmada ortaya konan görsel

algılama ve görsel hafızanın satranç ile geliştirilebileceği (Kulaç, 2006; TSF, 2014). Bulgusunun bu araştırmanın sonucu ile aynı yönde olduğu söylenebilir. İlgili alan yazın ve bu araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kopya etme becerilerinin geliştirilmesinde bir araç olarak kullanabileceği düşünülmektedir.

3.7. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ EĞİTİMİ ÇOCUKLARIN GENEL OKUL OLGUNLUĞUNU ETKİLEMENDE MİDİR?

Tablo 24. Genel Okul Olgunluğu Betimleyici İstatistik Tablosu

		\bar{X}	sd	N
	Kontrol Grubu	63.16	16.56	30
	Deney Grubu	64.66	14.67	30
Ön test	Toplam	63.91	15.53	60
	Kontrol Grubu	78.46	12.66	30
	Deney Grubu	90.80	8.52	30
Son test	Toplam	84.63	12.38	60

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların genel okul olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 24) görüldüğü üzere ön test uygulaması sonunda deney grubu çocukların genel okul olgunluğu, aritmetik ortalaması 64.66, standart sapması 14.67 ve kontrol grubu çocukların genel okul olgunluğu aritmetik ortalaması 63.16, standart sapması 16.56'dır. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında sayı olgunluğu bakımından başlangıçta anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların genel okul olgunluğunu etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 24) görüldüğü üzere son test uygulaması sonunda deney grubu çocukların genel okul olgunluğu, aritmetik ortalaması 90.80, standart sapması 8.52 ve kontrol grubu çocukların genel okul olgunluğu, aritmetik ortalaması 78.46, standart sapması

12.66'dır. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında son test genel okul olgunluğunun erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi sonunda anlamlı düzeyde fark oluşturduğu söylenebilir.

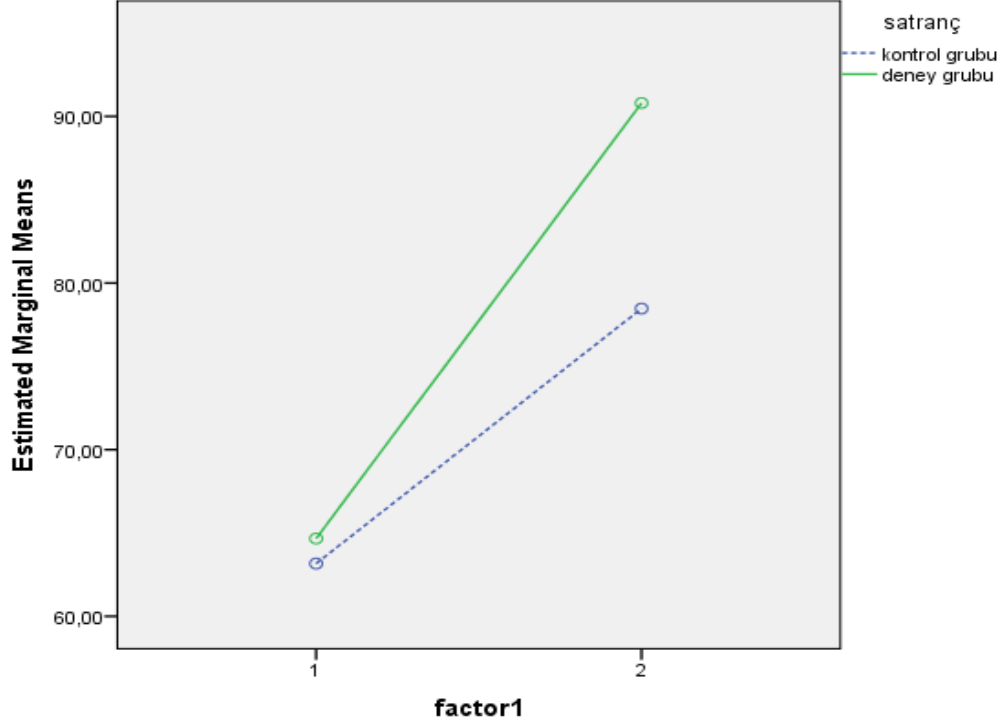
Tablo 25. Genel Okul Olgunluğu Ön Test–Son Test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	<i>p</i>
Deneklerarası	32174.41	59			
Grup(Kontrol/Deney)	1435.20	1	1435.20	4.66	.035
Hata	17829.21	58	307.40		
Denekleriçi	16895.08	60			
Ölçüm(Öntest/Sontest)	12875.40	1	12875.40	237.83	.000
Grup*Ölçüm	880.20	1	880.208	16.25	.000
Hata	3139.88	58	54.13		
Toplam	49069.48	119			

**p* < .05

Deney grubu çocukların genel okul olgunluğu açısından kontrol grubu çocuklara göre ön test son test puan ortalamaları anlamlı farklılaşp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön test-son test verileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda genel okul olgunluğunun ön test son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p= 0.00$, $p<0,05$).

Tablo 26. Genel Okul Olgunluğu Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu

Çizgi grafiğinde de görüldüğü üzere başlangıç çizgileri arası paralellik olmaması, anlamlı fark oluştuğunun göstergesidir. Deney grubu çocukların genel okul olgunluğu ön test son test puanları arasında anlamlı bir fark çıkması yukarıdaki alt amaçlara yönelik bulunan sonuçlarla genel okul olgunluğu testinin sonuçları arasında önemli bir benzerlik bulunmuştur. Bu araştırmada kelime anlama ve genel bilgi düzeyleri dışında tüm okul olgunluğu alt testlerinde deney grubu lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Bir testin alt testleri ile testin bütünü arasında bulunan benzer sonuçlar testin yapı geçerliliğinin yüksek olduğunun önemli bir kanıtıdır. Ayrıca çalışmaya bu yönüyle bakıldığında kendini doğrular nitelikte sonuca ulaşılmıştır.

Çocuklarda okul olgunluğu seviyesinin deney gruplarında erken çocukluk eğitimine ilave olarak yapılan birçok eğitim faaliyetinin genel okul olgunluğu seviyesini arttırdığı görülmüştür.

Polat Unutkan (2007) araştırmasında okula hazırlık alan ve almayan çocukların matematik becerileri temelinde ilkokula hazır bulunuşluk düzeyleri

incelenmiş, çalışmanın sonuçlarına göre okula hazırlık alma ile çocukların matematik beceriler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kayılı'nın (2010) yaptığı araştırmada erken çocukluk döneminde Montessori Yönteminin uygulandığı deney grubu ile Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programının uygulandığı kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

İnel, Çağdaş ve Temiz (2012) okul öncesi eğitimin çocukların okul olgunluğuna etkisini araştırdıkları çalışmada okul öncesi eğitimin; genel bilgi, kelime anlama, cümleler, sayılar ve beceriler alt başlıklarında çocukların okul olgunluğu düzeylerine önemli etkisi olduğu sonuçlarına varılmıştır. İnel, Çağdaş ve Temiz'in yaptığı çalışmada da bu araştırmanın sonuçları gibi okul olgunluğu testinin alt testleri ile genel okul olgunluğu arasında benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Christian (1976) yaptığı araştırmada Belçika'da temel satranç dersleri alan grubun akademik başarılarının temel satranç dersleri almayan gruba göre daha yüksek olduğunu ortaya koyulmuştur. Genel okul olgunluğu içerisinde altı temel beceri olduğu ve temel derslerin birçok farklı beceriye hitap edebileceği düşünüldüğünde Christian'ın (1976) yaptığı araştırmanın bu araştırmayı destekler nitelikte olduğu düşünülebilir (McDonald, 2006).

Tekneci (2009) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi dönemde alınan satranç eğitiminin ilkokul birinci sınıf öğrencilerin matematik becerileri üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Okul olgunluğu testinin alt testleri içerisinde sayılar, kopya etme ve eşleştirme gibi matematik becerisine dönük davranışların ölçüldüğü değerlendirildiğinde Tekneci (2009) tarafından yapılan bu araştırma ile bu araştırma arasında benzerlikler görüldüğü söylenebilir.

Köksal (2006) tarafından hazırlanan çalışmada satranç eğitimine yönelik birçok çalışma gözden geçirilerek satrancın; yaratıcılığı, okumayı, zekâyı, muhakeme ve düşünme becerilerini geliştirdiği vurgulanmıştır. Ayrıca satrancın hayal gücünü geliştirmesi çocukların öğrenmelerine olumlu katkılar sağladığı ifade edilmektedir. Genel okul olgunluğu testi içerisinde okuma, zekâ, muhakeme ve düşünme becerilerine hitap edebilecek birçok sorunun yer aldığı değerlendirildiğinde Köksal'ın (2006) çalışması ile bu çalışma büyük ölçüde örtüşmektedir.

3.8. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ EĞİTİMİ ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİLERİNİ ETKİLEMEKTE MIDIR?

Tablo 27. Sosyal Beceri Betimleyici İstatistik Tablosu

		\bar{X}	sd	N
Ön test	Kontrol Grubu	130.66	15.49	30
	Deney Grubu	133.56	18.78	30
	Toplam	132.11	17.13	60
Son test	Kontrol Grubu	154.76	10.79	30
	Deney Grubu	147.00	22.26	30
	Toplam	150.88	17.78	60

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sosyal becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 21) görüldüğü üzere ön test uygulaması sonunda deney grubu çocukların sosyal becerileri, aritmetik ortalaması 133.56, standart sapması 15.49 ve kontrol grubu çocukların sosyal becerileri, aritmetik ortalaması 130.66, standart sapması 15.49'dir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında kelime anlama olgunluğu bakımından başlangıçta anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sosyal becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 21) görüldüğü üzere son test uygulaması sonunda deney grubu çocukların sosyal becerileri, aritmetik ortalaması 147.00, standart sapması 22.26 ve kontrol grubu çocukların sosyal becerileri, aritmetik ortalaması 154.76, standart sapması 10.79'dur. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında son test sosyal becerilerin erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi sonunda anlamlı düzeyde bir fark oluşturduğu söylenebilir.

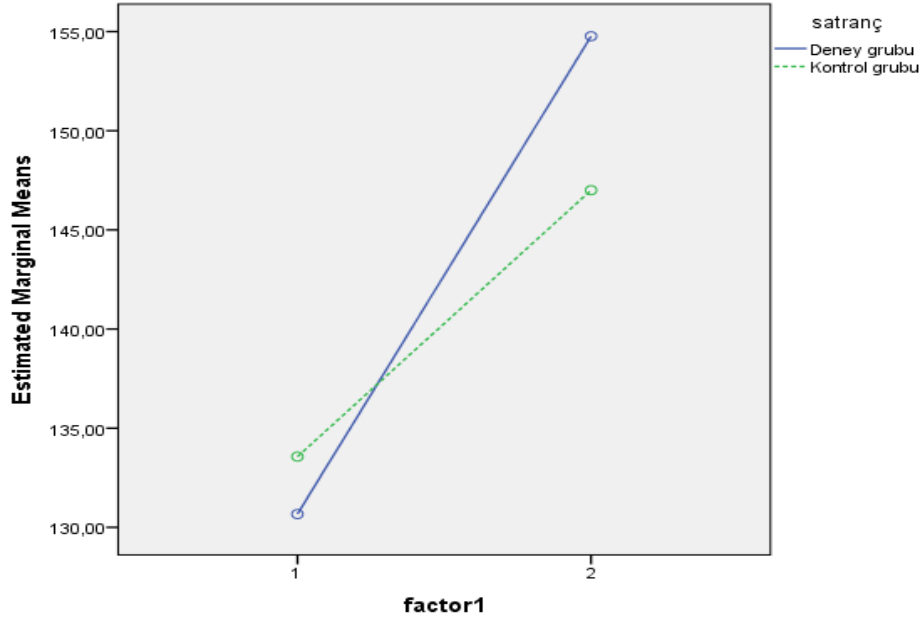
Tablo 28. Sosyal Beceri Testi Ön Test–Son Test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	<i>p</i>
Deneklerarası	256767.99	59			
Grup(Kontrol/Deney)	177.63	1	177.63	.40	.52
Hata	25499.36	58	439.64		
Denekleriçi	20871.02	60			
Ölçüm(Öntest/Sontest)	10565.63	1	10565.63	64.83	.00
Grup*Ölçüm	853.33	1	853.33	5.23	.02
Hata	9452.03	58	162.96		
Toplam	277649.01	119			

**p* < .05

Deney grubu çocukların sosyal beceri açısından kontrol grubu çocuklara göre ön test son test puan ortalamaları açısından anlamlı farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön test son test verileri Tekrarlı Ölçümlere ilişkin İki Faktörlü ANOVA ile de karşılaştırılmıştır. Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sosyal becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik deney grubu sosyal becerilerinin ön test- son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. (F=5.23, *p* < .05).

Tablo 29. Sosyal Beceri Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu

Deney grubu çocukların sosyal becerilerinin kontrol grubundaki çocuklardan anlamlı düzeyde farklı çıkması erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların sosyal becerilerini geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir.

Çocukların olağan yaşam sürecinde değişik durumları ve deneyimleri yaşayarak içinde bulunduğu toplumun yaşantısına adapte olması sosyal beceri olarak ifade edilmektedir. Erken çocukluk döneminde çocukların kazanması beklenen genel sosyal davranışlar; özgüvenin gelişmesi, çevresindekilerin haklarına saygı gösterme, genel kurallara uyma, çevresine karşı nezaket gösterebilme, olumlu ya da olumsuz olaylar karşısında makul tepkiler gösterebilme olarak açıklanabilir (Biber, 2012; Polat-Unutkan, 2006; San-Bayhan ve Artan, 2004). Türkiye Satranç Federasyonu tarafından satrancın yararları arasında; yakın dostluklar kurup daha çok sosyalleşme ve sosyal yaşamının zenginleşmesine yardımcı olma vardır (TSF; 2014).

Satrancın sosyal becerilere dönük, karar verme, kurallara uyma, başkalarının haklarına saygı gösterme, nezaket kuralları içerisinde davranış gösterme, kazanma ve kaybetme duygularına olumlu tepkiler geliştirmeye katkı sağladığı düşünülebilir. Zira satranç oyunuyla çocuk kazanma kaybetme duygularını, kurallara uyma

davranışını ve nezaket göstermeyi birebir yaşayarak tatbik eder. Satrancın sosyal becerilere dönük olarak geliştiği davranışlar göz önüne alındığında bu araştırmanın sosyal beceriye dönük çıkarımları doğrulanmaktadır. Ayrıca satranç eğitimine MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Çocuk Kulüpleri Yönergesinde sosyal-kültürel etkinlikler içerisinde yer verilerek satranç eğitimi verilebilmektedir. MEB'in Satranç eğitimini sosyal etkinlikler içerisinde alması satrancın sosyal becerileri geliştirdiğinin önemli bir dayanağı olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın sosyal beceriye dönük çıkarımı ilgili alan yazını, MEB sınıflaması ve satrançla kazandırıldığı düşünülen davranışlar ile birlikte değerlendirildiğinde araştırmanın sonuçlarının dayandırıldığı görülmektedir.

3.9. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE VERİLEN SATRANÇ EĞİTİMİ ÇOCUKLARIN DIKKAT TOPLAMA BECERİLERİNİ ETKİLEMEKTE MIDIR?

Tablo 30. Dikkat Toplama Becerileri Betimleyici İstatistik Tablosu

		\bar{X}	sd	N
Ön test	Kontrol Grubu	30.73	4.69	30
	Deney Grubu	30.40	4.83	30
	Toplam	30.56	4.73	60
Son test	Kontrol Grubu	37.06	3.57	30
	Deney Grubu	41.80	4.28	30
	Toplam	39.43	4.58	60

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların dikkat toplama becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 30) görüldüğü üzere ön test uygulaması sonunda deney grubu çocukların dikkat toplama becerileri, aritmetik ortalaması 30.40, standart sapması 4.83 ve kontrol grubu çocukların dikkat toplama becerileri, aritmetik ortalaması 30.73, standart sapması 4.69'dur.

Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında dikkat toplama becerileri bakımından başlangıçta anlamlı düzeyde bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların dikkat toplama becerilerini etkilemekte midir? Alt amacına yönelik betimleyici istatistik tablosunda (Tablo 30) görüldüğü üzere son test uygulaması sonunda deney grubu çocukların dikkat toplama becerileri, aritmetik ortalaması 41.80 standart sapması 3.57 ve kontrol grubu çocukların dikkat toplama becerileri, aritmetik ortalaması 37.06, standart sapması 3.57'dir. Bu veriler doğrultusunda deney ve kontrol grubu çocuklar arasında son test dikkat toplama becerileri erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi sonunda anlamlı düzeyde bir fark oluşturduğu söylenebilir. Ancak daha duyarlı analizler yapabilmek için Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA sonuçlarından yararlanılabilir.

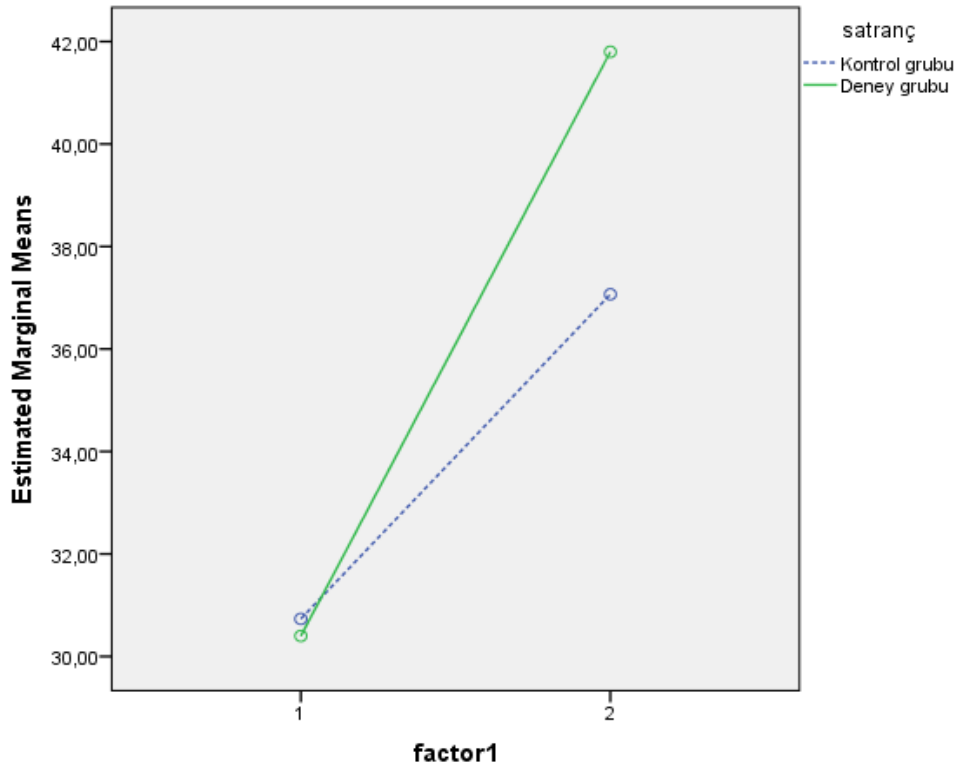
Tablo 31. FTF-K Testi Ön test–Son test Puanlarının Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	<i>p</i>
Deneklerarası	2127.00	59			
Grup(Kontrol/Deney)	145.20	1	145.20	4.24	.04
Hata	1981.80	58	34.16		
Denekleriçi	2790.99	60			
Ölçüm(Öntest/Sontest)	2358.53	1	2358.53	570.13	.00
Grup*Ölçüm	192.53	1	192.53	46.54	.00*
Hata	239.93	58	4.13		
Toplam	4917.99	119			

**p* < .05

Deney grubu çocukların dikkat toplama becerileri açısından kontrol grubu çocuklara göre ön test son test puan ortalamaları anlamlı farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek amacıyla deney grubu ve kontrol grubu çocukların ön test son test verileri Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda dikkat toplama becerilerinin ön test son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=46.54, p<0,05$).

Tablo 32. Dikkat Toplama Becerileri Tekrarlı Ölçümlere İlişkin İki Faktörlü ANOVA Çizgi Grafiği Tablosu

Çizgi grafiğinde de görüldüğü üzere başlangıç çizgileri arası paralellik olmaması, anlamlı fark oluştuğunun göstergesidir.

Dikkat, düşüncemizin belirli bir süre bir noktaya (olaya, nesneye, duruma) yönlendirilmesi ve o anda mevcut diğer uyarıcılara mümkün olduğunca yönelme becerisi olarak tanımlanabilir. Her an duyu organlarımıza yüzlerce uyarıcı gelir ama

bunlardan pek azı algılanır. Algılanan uyarıcıların yanında diğer uyarıcılar silik kalır. Bunun nedeni dikkatin bir ya da birkaç uyarıcıyla çevrilmiş olmasıdır. Bununla birlikte dikkat, algının temel öğelerinden biridir. Dikkat bilerek veya bilmeyerek bir olayı daha canlı duruma getirmek için tümü ya da bir parçası üzerinde zekâ gücünün toplanması durumudur (Başaran, 1996).

Satranç oyununda çocukların dikkatleri oyun üzerinde yoğunlaştırmaları ve dikkatlerini oyun sonuna kadar devam ettirmeleri gerekmektedir. Bu da erken çocukluk döneminde pek az etkinlikle mümkün olabilmektedir. Satranç oyununda oyuncu her hamlesini dikkatle yapmak zorunda ve karşındakinin hamlelerini dikkatle analiz etmek durumundadır. Çocuklara yönelik satranç turnuvalarında temel satranç hamleleri ve mat metotlarının her çocuk tarafından bilindiği oyunlarda kazanma ya da kaybetme durumunun dikkat becerisini kullanabilme ile ilgili olduğu gözlemlenmiştir. Satrancın dikkatle olan sıkı ilişkisi dikkate alındığında bu araştırma sonuçlarında elde edilen erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların dikkat becerilerini anlamlı düzeyde etkilemektedir bulgusu desteklenmektedir.

Milat (2006) tarafından yapılan çalışmada satrancın çocukların problem çözme ve muhakeme yeteneklerine sağladığı yararlar nedeni ile Rus okullarında tüm yaş gruplarına okutulmaya başladığı ifade edilmiştir. Problem çözme ve muhakeme yeteneğinin ortaya çıkmasında dikkat becerisinin öncelikle gerçekleşmiş olması gerekli olduğu düşünüldüğünde Milat (2006) tarafından satrancın çocukların problem çözme ve muhakeme yeteneklerine sağladığı yararların ifade edildiği araştırma ile bu araştırmanın sonuçları arasında paralellik olduğu söylenebilir. Ayrıca satranç eğitimi ile dikkat toplama, dikkati sürdürme ve bir konu üzerinde odaklanabilme yetisinin geliştirilebildiği Türkiye Satranç Federasyonu tarafından da ifade edilmektedir. Bu araştırmanın bulguları ile Türkiye Satranç Federasyonu'nun ifade ettikleri arasında önemli ölçüde benzerlikler bulunmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi ile çocukların dikkat toplama becerilerine olumlu katkılar sağlanabilecektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırma erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokullarında erken çocukluk eğitimine devam eden 30 deney grubu ve 30 kontrol grubu olmak üzere toplam 60 çocuk oluşturmuştur.

Araştırma ön test son test kontrol gruplu model olarak desenlenmiştir. Araştırmada ön test son testler arasında yaklaşık sekiz aylık bir zaman dilimi geçmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kelime anlama olgunluğunu etkilememektedir.
- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların cümle olgunluğunu etkilemektedir.
- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların genel bilgi düzeyini etkilememektedir.
- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların eşleştirme becerilerini etkilemektedir.
- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sayı olgunluğunu etkilemektedir.
- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların kopya etme becerilerini etkilemektedir.

- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların genel okul olgunluğunu etkilemektedir.
- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların sosyal becerilerini etkilemektedir.
- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi çocukların dikkat toplama becerilerini etkilemektedir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda ulaşılan genel sonuç erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitiminin çocukların ilkokula hazır bulunuşluklarına, sosyal becerilerine ve dikkat toplama becerilerine olumlu yönde katkı sağladığıdır. Araştırma sonunda elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir;

- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi Türkiye genelinde yaygınlaştırılarak çocukların ilkokula hazırlanmalarına katkı sağlanabilir.
- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi Türkiye genelinde yaygınlaştırılarak çocukların sosyal becerilerine katkı sağlanabilir.
- Erken çocukluk döneminde verilen satranç eğitimi Türkiye genelinde yaygınlaştırılarak çocukların dikkat toplama becerilerine katkı sağlanabilir.
- Okul öncesi öğretmenlerine satranç eğitimi verilerek erken çocukluk dönemindeki çocukların satranç eğitimi alması sağlanabilir.
- Erken çocukluk döneminde satranç eğitimi gerekli materyal desteği sağlanarak özendirilebilir.
- Okul öncesinden başlanarak tüm eğitim kademelerinde satranç ders dışı bir faaliyet olarak öğretilip yaygınlaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Apa Pablucation Manual, (2009). *Amerikan Psikoloji Derneği Yayım Kulavuzu (5. Basımın Türkçesi)* (Çev. C. Pumay, Z. Gökay-Üstün). Kaknüs Yayınları No:406. (Eserin orijinali 2001’de yayımlandı).
- Aral, N., ve Durualp, E. (2012). Okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim alanlarına göre özellikleri. R. Zembat, (Ed.), *Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri (3-30)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslanargun, E., ve Tapan, F. (2011). Okul öncesi eğitim ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11 (2), 219-238.
- Atik – Tuğrul, B. (1992). *Anaokulu eğitimi alan ve almayan çocukların ilkokul birinci sınıftaki akademik başarı ve ruhsal uyum davranışlarının karşılaştırılması olarak incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayhan, Ş. (1998) *İlkokul öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi ile ilgili düşünceleri ve okulöncesi eğitiminden beklentileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bağçeli – Kahraman, P. (2012) *Aile katılımı boyutu zenginleştirilmiş okul öncesi eğitim programının 5 – 6 yaş çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Uludağ Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Başaran, İ. E. (1996). *Psikoloji*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bayhan, D. (2003). *Çoklu zeka kuramına dayanan okuma-yazmaya hazırlık programının, 6.0 yaş çocuklarının okula hazır bulunuşluk düzeyine etkilerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Biber, K. (2012). Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı, önemi ve temel ilkeleri. F. Gülaçtı ve S. Tümkeya. (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi*. içinde (68-86). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bodrova, E., ve Leong, D.J. (2013). *Zihin araçları erken çocukluk döneminde Vygotsky yaklaşımı* (2. Baskı) (Çev. G. Haktanır, T. Güler, F. Şahin, A. Yılmaz ve E. Kalkan). Anı Yayıncılık. (Eserin orijinali 1996'da yayımlandı).
- Boz, M. (2004). *Altı yaş çocuklarının okula hazırbulunuşluk düzeylerinin veli ve öğretmen görüşleri yönünden incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıççakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Capablanca, J. R. (2000). *Satrançın esasları*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayınları.
- Çataloluk, C. (1994) *Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel ortamlarda yetişen çocukların okul olgunluğu açısından karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çiftçi, F., Sadık, R., ve Sadık, F. (2011). *Satranç öğretimi yardımcı ders kitabı*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Delican, B. (2013). *Uyum ve hazırlık çalışmaları programının ilk okuma yazmaya hazıroluşluğa etkisi ve uygulamaya ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dinç, B. (2013). Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş ve okul olgunluğu. A. Oktay, (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. içinde (90-114). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Erdem, O., ve Renas, G. (2008). *Yeni başlayanlar için satranç kaynak kitabı*. İstanbul: Yeşil Elma Yayıncılık.

- Erdoğan, İ. (2009). *Okul öncesi dönemde satranç öğretiminde geleneksel ve bilgisayar destekli öğretim yöntemlerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erhan E., Hazar M., ve Tekin M. Satranç oynayan ve oynamayan ilköğretim öğrencilerinin problem çözme becerilerinin incelenmesi 23-25 Ekim 2008 yılında yapılan 10. Uluslar arası spor kongresinde poster bildiri.
- Erkan, S. (2011). Farklı sosyo ekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 40, 186-197.
- Esaspehlivan, M. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazır bulunuşluklarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gonca, H. (2004). *Ankara il merkezinde farklı sosyo-ekonomik ve kültürel ortamlarda yetişen ve ilköğretim okuluna yeni başlayan çocukların okul olgunluğunun incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Görmez, E. (2007). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu ve matematik hazırbulunuşluk düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Osmangazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Güler, T. (2012). Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş. H. Dikmen, (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi içinde* (460-478). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- İbişoğlu, A. (2011). *Kralların oyunu satranç*. Ankara: Sinemis Yayın Grup.
- İnal, G. (2013). Okula başlama ve uyum süreci. F. Alisinanoğlu, (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. içinde (68-86). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Karakaya, İ. (2012) Üst düzey düşünme becerilerinin kazandırılmasında satranç bir araç olarak kullanılabilir mi? *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 146, 73-76.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara:Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kayılı, G. (2010). *Montessori Yönteminin anaokulu çocuklarının ilköğretime hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kaymak, S. (1995). Yuvaya giden beş yaşındaki çocukların dikkat toplama çalışmaları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- King, D. (2006). *Satranç basit hamlelerden mata*.(Çev. L. Türer). Tudem Yayıncılık. (Eserin orijinali 2000’de yayımlandı).
- Koçyiğit, S. (2009) *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebevyınlerin görüşleri ışığında okula hazır bulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları*. Yayımlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koçyiğit, S., ve Kayılı, G. (2008). Montessori eğitimi alan ve almayan anaokulu öğrencilerinin sosyal becerilerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 20, 511-516.
- Koçyiğit, S., Kayılı, G., ve Erbay, F. (2010). Monterssori Yönteminin beş – altı yaş çocuklarının dikkat toplama becerilerine etkisinin incelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 372, 16-21.
- Kotil, Ç. (2005). *Annelerin çocuklarının okula hazır oluşları üzerine görüşleri ile çocukların okula hazır oluş düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Köksal, A. (2006) Eğitimde satranç. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.12, 17-27.
<http://efd.mehmetakif.edu.tr/arsiv/Aralik2006/sayi12/17-27.pdf> İndirme Tarihi: 30/05/2014.
- Kulaç, O. (2006). *Başlangıç düzeyi satranç ders kitabı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kulaç, O. (2006). *Satranç öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Türkiye Satranç Federasyonu Yayınları.
- Kulaksızoğlu, A., Bilgili, A. E., ve Şirin, M. R. (2004). Üstün yetenekli çocuklar bildiriler kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Manak, S. (2007) *İlköğretim okullarında uygulamaya konulan seçmeli satranç dersi programının incelenmesi (Kütahya ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Manak, S. (2013). İlköğretim okullarında uygulamaya konulan seçmeli satranç dersi programının incelenmesi, *Kütahya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Dergisi*. 1, 110-116.
- McDonald, P. S.(2006). *A collection of studies and papers on chess and education*.
<http://www.psmcd.net/otherfiles/BenefitsOfChessInEdScreen2.pdf>
 İndirme tarihi: 02/09/2014
- Milat, M. (2006). The Role of Chess in Modern Education.
www.kidchess.com/milat_roleofchess.htm. İndirme Tarihi: İndirme tarihi: 02/09/2014
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Satranç Dergi Öğretim Programı ve Kılavuzu 1-8 programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2011). Çocuk gelişimi ve eğitimi erken çocukluk eğitiminde temel ilkeler modülü. Ankara: MEB Yayınları.

- Millî Eğitim Bakanlığı (2011). *Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi, Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Kalite Standartları Durum Analizi Raporu*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2012). *Okul Öncesi Eğitim İhtiyaç Analizi Raporu*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2013). *Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Kamu Kuruluşları ve İşveren Kuruluşları için Toplum Temelli Erken Çocukluk Hizmetleri Sunum Kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2013). *Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2014). *Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Çocuk Kulüpleri Yönergesi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Oktay, A. (1980). *Metropolitan Readiness Testinin İstanbul’da farklı sosyoekonomik ve kültürel çevrelerdeki beş-altı yaş çocuklarına uygulanması*. *Pedagoji Dergisi*. 1, 119-138.
- Oktay, A. (1983). *Okul olgunluğu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3089.
- Oktay, A. (1985). *Okul öncesi eğitimi etkileyen farklı ekoller: Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri 2-3*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 148-157.
- Oktay, A. (1987). *Okul öncesi eğitimde çağdaş bir yaklaşım: Montessori Yöntemi. Ya-Pa 5. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. Antalya: Ya-Pa Yayınları, 62-69.
- Oktay, A. (2013). Okul öncesi eğitim ve ilköğretimin çocuğun yaşamındaki yeri ve önemi. A. Oktay, (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. içinde (2-20). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Okday, A. (2013). İlköğretime hazır oluş ve hazır oluşu etkileyen temel faktörler. A. Okday, (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. içinde (23-36). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Okumuş, E. (2008). Evliya Çelebi'nin Seyahatnâme'sinde Tatvan ve çevresi, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 24, 187-216.
- Okur, M. (2009). *Satranç*. İstanbul: Kumsaati Yayın Dağıtım.
- Olgaç, K. (2001). *Satranç öğrenelim*. Ankara: Bilgi Yayınevi. 7. Basım
- Öner, N. (1997). *Türkiye'de kullanılan psikolojik testler*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özbey, S. (2009). *Anasınıfı ve anaokulu davranış ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici Eğilim Programının Etkisini incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Özbey, S. ve Alisinanoğlu F. (2009). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların problem davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi: *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2, (6). 493-517.
- Özdemir, S., Bacanlı, H., ve Sözer, M. (2007) *Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Özdemir – Kılıç, G. (2004). *Ailesiyle birlikte yaşayan ve çocuk yuvasında kalan çocukların görsel algılama davranışı ile okul olgunluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özmen, S. (2006). *Dikkat toplama becerisini geliştirici etkinlikler. İlköğretim 1., 2. Ve 3. Sınıf*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Polat-Unutkan, Ö. (2007). Okul öncesi dönem çocuklarının matematik becerileri açısından ilköğretime hazır bulunuşluğunun incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32, 243-254.
- Polat-Unutkan, Ö. (2006). *Okul öncesinde ilköğretime hazırlık*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Polat, Ö. (2013). Okul öncesi eğitim programlarında ilköğretime hazırlık. A. Oktay, (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. (65-86). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ramazan, O. (1997). *WJ-R COG görsel eşleşme, çizip çıkarma, görsel tamamlama ve resim tanıma testlerinin güvenilirlik, geçerlilik ve ön norm çalışması*. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sadık, R. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf satranç bilen öğrenciler ile satranç bilmeyen öğrencilerin doğal sayılara ilişkin dört işlem ve problem çözme başarılarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Sağlam – Tekneci, S. (2009). *Okul öncesi dönemde alından satranç eğitiminin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerin matematik becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- San-Bayhan, P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sarıtaş, R. (2010). *Millî Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim programına uyarlanmış GEMS (Great Explorations in Math and Science) fen ve matematik programının anaokuluna devam eden altı yaş grubu çocukların kavram edinimleri ve okula hazır bulunuşluk düzeyleri üzerindeki etkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Sezer, T. ve Yoleri, S. (2012). Okul öncesi çocuğunun temel özellikleri ve gereksinimleri. G. Uyanık-Balat, (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş*. içinde (42-76). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Sucuoğlu, B. (1997). Özürlü çocukların aileleriyle yapılan çalışmalar. A. N. Karancı, (Ed.), *Farklılıkla yaşamak aile ve toplumun farklı gereksinimleri olan bireylerle birlikteliği* içinde (35-56). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Teke, H. (2010). *Ana sınıfı öğretim programının ilköğretim 1. Kademe 1. Sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerine etkisinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Türe, Y. M. (2006). *Minik Usta Satranç Öğreniyor Başlangıç Düzeyi Öğretim Kılavuzu*. İstanbul: Denge Kitap Yayın Dağıtım.
- Türkiye Satranç Federasyonu. (2014). *Satrançın Yararları*. İndirme Tarihi: 14/08/2014 <http://www.tsf.org.tr/kaynaklar/satrancin-yararlari>
- United Nations International Children's Emergency Fund (2008). *Türkiye-Etkili Anne Babalık Üzerine Bilgi/Tutum/Beceri Araştırması, Kantitatif Sonuçlar-Taslak Rapor*. Ankara: UNICEF Yayınları.
- Unutkan, Ö.P. (2003) *Marmara ilköğretime hazır oluş ölçeğinin geliştirilmesi standardizasyonu*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uyanık-Balat, G. (2003). *Altı yaş grubu korumaya muhtaç ve ailesinin yanında kalan çocukların okula hazırbulunuşlukla ilgili temel kavram bilgilerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Uyanık-Balat, G. (2013). İlköğretime hazır bulunuşluğun değerlendirilmesi. A. Oktay, (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. (177-202). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Ülkü, Ü. B. (2007) *Anasınıfı ve ilköğretim 1. Sınıfa devam eden çocukların velileri ve öğretmenlerinin, çocukların okul olgunluğu hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ün, E. (2010) *Satranç eğitiminin, problem çözme yaklaşımları, karar verme ve düşünme stillerine etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Withuis, B.j. ve Pflieger, H. (2001). *Gençler için satranç*. (Çev. A. Gönçer ve S. Palavan). Ankara: İnkılâp Kitabevi Yayın. (Eserin orijinali 1989'da yayımlandı).
- Yangın, B. (2007). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki altı yaş çocuklarının yazmayı öğrenmeye hazırbulunuşluk durumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32, 294-305.
- Yapıcı, M. (2004). İlköğretim 1. sınıfa başlayan öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri. *İnsan Bilimleri Dergisi*. 1-8.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, Z. (1999). *Almanya ve Türkiye'de anaokuluna devam eden 60 – 76 aylar arasındaki Türk çocuklarının dil gelişimi ile okuma olgunluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, M. (2010). *İlköğretim 2. Kademesinde okuyan aktif satranç sporcularının yaratıcılık ve çoklu zeka alanlarıyla olan ilişkilerinin araştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek 1. Araştırma İzni

ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : 30140611/605.01/175427

20/11/2012

Konu: Fatih KAYNAR Araştırma İzni

ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü-Okul Öncesi Öğretmenliği)

İlgi: 17/11/2012 tarihli ve 171504 sayılı dilekçeniz.

Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalında tezli yüksek lisans yapan Fatih KAYNAR'ın ilgi dilekçesi, araştırmada kullanılacak okullar ve kullanılacak testler Grup Başkanlığımız tarafından incelenmiştir.

"Erken Çocukluk Döneminde Verilen Satranç Eğitiminin İlkokula Hazır Bulunuşluluk Üzerindeki Etkisi" ile ilgili tez konusunu Genel Müdürlüğümüze bağlı ek-1 listedeki anaokullarında ve ana sınıflarında yapmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Bilgilerinizi arz ederim.

Atıf ALA
Bakan a.
Grup Başkanı

EKLER:

- 1- Araştırma yapılacak okulların listesi (1 sayfa)
- 2- Kullanılacak testler (20 sayfa)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Fatih KAYNAR

Doğum Yeri ve Tarihi : Simav, 1987

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

-Diğer : Okul öncesi eğitim dönemi çocuğuna yönelik yayınlanmış kitap setleri. Yazar

Katıldığı Projeler : Çık Dışarıya Oynayalım Projesi (Direktör)

Geleceğe İlk Adım Projesi (Direktör)

İlköğretim Kurumlarına Devam Oranlarının Artırılması Projesi (Eş Uzman)

Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi (Eş Uzman)

Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesi (Direktör)Okul

Uluslararası İlham Projesi (Eş Uzman)

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl : TCDD İzmir Bölge Müdürlüğü 2007-2008

Denizli Kale Ethem Özsoy Anaokulu 2010-2012

Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müd.

2012-..

İLETİŞİM

E-posta Adresi : fatih.kaynar@yahoo.com

Tarih : 17. 10. 2014